

Til
Social- og indenrigsministeriets Benchmarkingenhed

Dokumenttype
Rapport

Dato
Maj 2020

ANALYSE AF KOMMUNERNES ARBEJDE MED SPROGUDVIKLING PÅ DAGTILBUDSOMRÅDET

ANALYSE AF KOMMUNERNES ARBEJDE MED SPROGUDVIKLING PÅ DAGTILBUDSOMRÅDET

Rambøll
Hannemanns Allé 53
DK-2300 København S

T +45 5161 1000
F +45 5161 1001
<https://dk.ramboll.com>

INDHOLD

1.	Indledning	1
1.1	Undersøgelsens formål og fokus	2
1.2	Undersøgelsens metode	3
1.3	Læsevejledning	4
2.	Sammenfatning og konklusioner	5
3.	Strategi og rammer	8
3.1	Strategi og mål	8
3.2	Retningslinjer og rammer for det sprogpædagogiske arbejde	10
3.3	Retningslinjer og rammer for arbejdet med sprogvurderinger	11
3.4	Økonomiske prioriteringer	13
3.5	Samlet billede af strategi og rammer for sprogudviklingsarbejdet	14
4.	Understøttelse og samarbejde	16
4.1	Understøttelse af det daglige sprogudviklingsarbejde	17
4.2	Understøttelse af kompetencer i sprogudviklingsarbejdet	18
4.3	Understøttelse af dagtilbuddenes arbejde med sprogvurderinger	19
4.4	Ressourcepersoner i sprogudviklingsarbejdet	21
4.5	Samlet billede af forvaltningernes understøttelse og samarbejde	22
5.	Opfølgning og kvalitetsudvikling	24
5.1	Indsamling af ledelsesinformation	24
5.2	Anvendelse af ledelsesinformation	26
5.3	Samlet billede af forvaltningernes opfølgning og kvalitetsudvikling	28
6.	Forvaltningernes samlede organisering af sprogudviklingsarbejdet i dagtilbud	30
6.1	Sammenhænge i organiseringen af sprogudviklingsarbejdet	30
6.2	Den samlede grad af centralisering i forvaltningernes organisering	31
6.3	Forskelle mellem forvaltninger med forskellige baggrundskarakteristika	32
	Bilag 1: Metodisk tilgang	35
	Bilag 2: Spørgeskema	42

1. INDLEDNING

De fleste 0-6-årige børn i Danmark tilbringer en stor del af deres hverdag i et dagtilbud. Dagtilbuddene er derfor en afgørende platform for, i samarbejde med forældrene, at understøtte, at alle børn får mulighed for at udfolde deres potentiale, så de trives, udvikler sig og lærer bedst muligt.

Forskning viser, at børns tidlige erfaringer og læring ikke alene har en vigtig betydning for et godt børneliv her og nu. Det påvirker også børnenes fremtidige læringsmuligheder og styrker børnenes forudsætninger for at klare sig senere i livet i uddannelsessystemet og på arbejdsmarkedet (Heckmann, 2008; Heckmann & Masteroy, 2007). Allerede fra børnene er et år, ses der imidlertid store forskelle i bl.a. børnenes sproglige kompetencer¹, og disse forskelle ser ud til at blive fastholdt frem mod skolestart og i børnenes skoletid (Rambøll, Aarhus Universitet og Syddansk Universitet, 2016). Dagtilbuddene har derfor en vigtig opgave i at støtte børns sproglige udvikling i sammenhæng med øvrige mål for børnenes trivsel, udvikling, læring og dannelse.

Den styrkede pædagogiske læreplan (dagtilbudsloven, 2018) udgør rammen for det pædagogiske arbejde. Lederen af det enkelte dagtilbud har ansvaret for at udarbejde en pædagogisk læreplan for, hvordan dagtilbuddet arbejder med børns læring, herunder arbejdet med læreplanstemaet *kommunikation og sprog*. Kommunalbestyrelsen skal dertil sikre, at dagtilbuddene i relation til den pædagogiske opgave ledes alene med udgangspunkt i den pædagogiske læreplan samt læreplanens børnesyn og læringsforståelse.

Der findes imidlertid begrænset viden om, hvordan de kommunale forvaltninger (fremadrettet blot 'forvaltninger' eller 'kommunale forvaltninger'), der arbejder med dagtilbudsområdet, har organiseret og rammesat arbejdet med børns sprogudvikling i dagtilbudsalderen inden for disse overordnede rammer, og hvilken rolle forvaltningen spiller i dette arbejde.

Social- og Indenrigsministeriets Benchmarkingenhed har derfor iværksat en kortlægning af forvaltningernes arbejde med at rammesætte og organisere børns sprogudvikling i dagtilbud. Kortlægningen er gennemført af Rambøll Management Consulting i perioden november 2019 - januar 2020.

Boks 1-1: Den styrkede pædagogiske læreplan

Den styrkede pædagogiske læreplan

Med dagtilbudsloven i 2018 blev der fastsat læringsmål for pædagogisk praksis inden for seks læreplanstemaer. Det pædagogiske arbejde med sprog skal tage udgangspunkt i beskrivelsen af temaet kommunikation og sprog og to pædagogiske mål målrettet børn i aldersgruppen 0-5 år. De to pædagogiske mål er følgende:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Den styrkede pædagogiske læreplan foreskriver, at sproglige læringsmuligheder skal indtænkes i alle rutiner og i planlagte og spontane aktiviteter i dagtilbuddene. Samtidig skal læringsmiljøet tilbyde børn en bred vifte af sproglige læringsmuligheder og aktiviteter, der understøtter tilegnelsen af sprogforståelse, ordforråd, ud-tale og sætningsdannelse i sammenhænge, der er meningsfulde for børn.

(§ 7 i bekendtgørelse om pædagogiske mål og indhold i de seks læreplanstemaer).

¹ Lignende resultater findes i relation til børnenes socioemotionelle kompetencer og tidlige matematiske forståelse.

Kontekst for kortlægningen

Kortlægningens fokus skal ses i lyset af de styringslogikker og ledelsesmodeller, der kendetegner dagtilbudsområdet, og som er med til at definere forvaltningernes rolle i udviklingen af den pædagogiske praksis og arbejdet med børns sprogudvikling.

Med dagtilbudsloven i 2018 blev målene for læreplanstemaerne og indholdsbeskrivelsen fastsat i loven, hvormed kravet om, at det enkelte dagtilbud skal opstille mål for børns læring inden for hvert læreplanstema, blev ophævet. Samtidig fik ledelsen i det enkelte dagtilbud ansvaret for at udarbejde en skriftlig pædagogisk læreplan og evaluere læreplanen. Dermed er det ikke længere kommunalbestyrelsens opgave at drøfte evalueringen af den pædagogiske læreplan, men alene dagtilbuddenes opgave. Disse ændringer giver nye rammer for forvaltningernes styring af dagtilbudsområdet.

Der er samtidig sket en række organisatoriske og ledelsesmæssige ændringer på dagtilbudsområdet de senere år ud fra ønsket om en styrket faglighed, styrket ledelseskapacitet med fuldtidsledere og økonomisk og faglig robusthed. Blandt andet peger udviklingen i retning af større enheder i form af fx område- og klyngeledelse. Denne udvikling kan ses som en dobbeltbevægelse, hvor der dels delegeres bemyndigelse fra forvaltning til daginstitution og dels centraliseres i større enheder (Kofod, 2019). Denne udvikling danner også ramme for måden, hvorpå forvaltningerne organiserer det pædagogiske arbejde i daginstitutionerne og arbejdet med børns sprogudvikling.

1.1 Undersøgelsens formål og fokus

Formålet med undersøgelsen er at kortlægge, hvordan forvaltningerne har organiseret og rammesat dagtilbuddenes arbejde med børns sprog i dagtilbudsalderen. Kortlægningen har fokus på, hvordan og i hvilket omfang de kommunale forvaltninger rammesætter, understøtter og følger op på det sprogpædagogiske arbejde og virkningerne heraf med særlig opmærksomhed på ligheder og forskelle mellem forvaltningerne. Kortlægningen afdækker ikke, hvordan de enkelte dagtilbud vurderer og implementerer eventuelle fokusområder besluttet af forvaltningen, og hvordan de organiserer deres decentrale råderum lokalt.

Det er som nævnt en væsentlig ramme for forståelsen af forvaltningernes rolle, at organiseringen af det sprogpædagogiske arbejde sker inden for rammen af den styrkede pædagogiske læreplans indhold og mål. Heraf følger også, at det sprogpædagogiske arbejde må ses som en integreret del af det samlede arbejde med læringsmiljøerne. Kortlægningen har derfor alene fokus på udvalgte dele af organiseringen af det pædagogiske arbejde, som knytter sig til forvaltningens handlerum til at styrke arbejdet med børns sproglige udvikling.

Undersøgelsens dimensioner

Undersøgelsen belyser konkret tre forskellige dimensioner af de kommunale forvaltningers organisering af arbejdet med sprogudvikling: 1) Strategi og rammer, 2) understøttelse og samarbejde samt 3) opfølgning og kvalitetsudvikling.

De tre dimensioner er valgt, fordi de udgør forskellige mulige handlerum for forvaltningernes rolle i sprogudviklingsarbejdet. De tre dimensioner knytter an til temaer, hvor forvaltningen i højere eller i mindre grad kan spille en aktiv rolle inden for rammerne af den styrkede pædagogiske læreplan. Det er derfor også naturligt, at forvaltningerne til en vis grad arbejder med disse dimensioner, mens det interessante er, om der på tværs af kommunerne er forskel på, hvilken rolle forvaltningen spiller i forhold til de tre dimensioner.

1. Strategi og rammer

Strategi og rammer dækker over, hvordan forvaltningerne overordnet udstikker en fælles retning for dagtilbuddenes arbejde med sprogudvikling inden for rammerne af den styrkede pædagogiske

læreplan. Dette indebærer, hvorvidt der er en kommunal strategi for sprogudviklingsarbejdet i de enkelte kommuner, samt hvorvidt der er overordnede rammer eller retningslinjer for dagtilbuddenes sprogpædagogiske arbejde bredt set og specifikt for arbejdet med sprogvurderinger.

Figur 1-1: Undersøgelsens fokus

2. Understøttelse og samarbejde

Ét forhold er, hvorvidt forvaltningen aktivt definerer en strategisk retning og ramme for dagtilbuddenes sprogpædagogiske arbejde. Et andet forhold er, hvorvidt forvaltningen understøtter dagtilbuddene i at styrke kvaliteten af det sprogpædagogiske arbejde i praksis. Dimensionen understøttelse og samarbejde afdækker, i hvilken grad og på hvilke måder forvaltningen bidrager til at styrke dagtilbuddenes organisatoriske kapacitet til at arbejde med børns sprogudvikling i hverdagen. Dette gælder sparring med dagtilbudspersonalet, kompetenceudvikling inden for sprog og resourcepersoner i arbejdet med sprogudvikling.

3. Opfølgning og kvalitetsudvikling

For at undersøge forvaltningernes opfølgning på og kvalitetsudvikling af dagtilbuddenes sprogudviklingsarbejde afdækker analysen, om forvaltningerne indsamler ledelsesinformation og anden viden om arbejdet med sprogudvikling, samt hvordan forvaltningerne anvender denne viden til at kvalitetsudvikle dagtilbuddenes arbejde såvel som den politiske og strategiske dialog herom.

Selvom dimensionerne analyseres hver for sig, er det vigtigt at have in mente, at der er flere vigtige sammenhænge mellem dem. Implementeringen af strategi og rammer vil ofte blive implementeret i dagtilbuddene gennem daglig understøttelse, ligesom forvaltningerne ofte får viden om målopfyldelse i det strategiske arbejde gennem den løbende opfølgning. Samtidig kan understøttelsen af det daglige arbejde være en vigtig kilde til viden i det opfølgende arbejde, og ligeså kan opfølgningen bidrage til en revidering og skærpelse af strategi og rammer for dagtilbuddenes arbejde.

1.2 Undersøgelsens metode

Kortlægningen er gennemført ved hjælp af en landsdækkende spørgeskemaundersøgelse til dagtilbudsschefer i landets 98 kommuner. Derudover der gennemført kvalitative interviews med dagtilbudsschefer i 10 udvalgte kommuner.

Spørgeskemaundersøgelse blandt dagtilbudsschefer

Formålet med spørgeskemaundersøgelsen har været at skabe et bredt billede af de kommunale forvaltningers organisering af sprogudviklingsarbejdet, herunder hvordan dette rammesættes og understøttes, samt hvordan forvaltningerne følger op på dagtilbuddenes arbejde.

Selve udviklingen af spørgeskemaet er sket med bidrag fra dagtilbudsschefer i to kommuner og interessenter på området, herunder Børne- og Undervisningsministeriet, KL, FOA, BKF, BUPL samt en forsker på området. Spørgeskemaet er inden udsendelse pilottestet blandt seks dagtilbudsschefer.

Spørgeskemaet er blevet besvaret af dagtilbudsschefer fra 91 ud af 98 kommuner (svarprocent på 93 pct.), hvilket giver et solidt afsæt for de statistiske analyser.

Kvalitative interviews

Formålet med de kvalitative interviews har været at udfolde resultater fra spørgeskemaundersøgelsen. Fokus i interviewene var på bevæggrunde for forskellige organiseringer af området, eksempler på konkrete retningsgivende og understøttende tiltag i forvaltninger samt at belyse styrker og begrænsninger ved forskellige organiseringsformer.

De 10 interviews er gennemført med dagtilbudsschefer fra de udvalgte kommuner. I nogle kommuner har øvrige repræsentanter for forvaltningsledelsen også deltaget i de gennemførte interviews. Kommunerne er udvalgt dels på baggrund af demografiske kriterier og dels via viden fra de indledende interviews med interessenter og forskere for at sikre spredning i, hvordan forvaltningerne har organiseret sprogudviklingsarbejdet.

Boks 1-2: Undersøgelsen genstandsfelt

Afgrænsning af genstandsfelt

Genstandsfeltet for kortlægningen er *sprogudviklingsarbejdet i dagtilbud*, som dækker både daginstitutioner og dagplejen. Der kan dog være forskelle på organisering af arbejdet med sprogudvikling i dagplejen sammenlignet med daginstitutioner. Størstedelen af kommunerne (78 pct.) har svaret, at der ikke er forskel, og har således besvaret spørgsmålene for dagtilbudsområdet som helhed. 22 pct. af kommunerne i undersøgelsen har angivet, at der er forskel, hvorfor undersøgelsen i disse kommuner er afgrænset til *daginstitutioner*.

Spørgeskemaundersøgelsen viser, at den oplevede forskel i de 22 pct. af kommunerne særligt knytter sig til ressourcepersoner i det sprogpædagogiske arbejde, hvor der typisk ikke er de samme kompetencer i dagplejen, fx sprogvejledere. Derudover peger resultaterne på en forskel i, hvordan forvaltningerne får viden om børnenes sprogudvikling, da de fleste forvaltninger ikke gennemfører sprogvurderinger for 0-2-årige børn (den aldersgruppe hvor børn kan gå i dagpleje). Derfor får de først systematisk viden om børnenes sprogudvikling, når de starter i institution. Det er også vigtigt at hæfte sig ved, at det kun er omkring halvdelen af de 22 pct., som beskriver, hvordan de oplever en konkret forskel. Resten angiver blot, at der er en forskel uden at uddybe.

En mere dybdegående beskrivelse af undersøgelsens metodiske tilgang findes i bilag 1.

1.3 Læsevejledning

Dette kapitel (1) har introduceret og rammesat undersøgelsen. Kapitel 2 sammenfatter dernæst de centrale fund og konklusioner fra analysen.

I kapitel 3-5 følger analysen af hver af forvaltningernes arbejde på de tre udvalgte dimensioner i tre separate kapitler.

Afsluttende følger i kapitel 6 en analyse af sammenhængen mellem de tre dimensioner, der giver et samlet perspektiv på forvaltningernes organisering af arbejdet med sprogudvikling.

2. SAMMENFATNING OG KONKLUSIONER

På vegne af Social- og Indenrigsministeriets Benchmarkingenhed har Rambøll Management Consulting gennemført en kortlægning af forvaltningernes arbejde med sprogudvikling på dagtilbudsområdet. Formålet har været at kortlægge, hvordan kommunale forvaltninger rammesætter og organiserer dagtilbuddenes arbejde med børns sprog i dagtilbudsalderen, herunder hvilke overvejelser og valg der ligger til grund for forskellige organiseringsformer. Nedenfor er centrale fund og konklusioner fra undersøgelsen sammenfattet.

Variation i organiseringen af dagtilbuddenes arbejde med sprogudvikling

Overordnet viser kortlægningen, at størstedelen af de kommunale forvaltninger har iværksat tiltag i forhold til at organisere og understøtte dagtilbuddenes arbejde med sprogudvikling. Det vil sige, at forvaltningerne inden for rammerne af den styrkede pædagogiske læreplan i et vist omfang har centraliserede elementer i organiseringen af dagtilbudsområdet. Således har næsten alle forvaltninger aktiveret de handlerum, som knytter sig til de undersøgte dimensioner: Det strategiske arbejde med og rammesætningen af sprogudviklingsarbejdet, understøttelse af dagtilbuddenes kapacitet og daglige arbejde med sprogudvikling samt opfølgning på og kvalitetsudvikling af dagtilbuddenes arbejde.

Analyserne viser samtidig, at der er væsentlige forskelle mellem, i hvor høj grad forvaltningerne har organiseret arbejdet med børns sprog, når det kommer til de tre dimensioner, der er fokus på i analysen. På tværs af kommunerne varierer det således, i hvilken grad forvaltningerne hhv. rammesætter, understøtter og følger op på sprogudviklingsarbejdet.

Sammenhænge i forvaltningernes rammesætning, understøttelse og opfølgning

Undersøgelsen viser også, at forvaltningernes organisering inden for de tre dimensioner hænger tæt sammen. Forvaltninger, som i høj grad rammesætter sprogudviklingsarbejdet, understøtter typisk også i høj grad dagtilbuddenes opgavevaretagelse med børns sprogudvikling i praksis og følger i høj grad op på, hvordan dagtilbuddene arbejder med sprogudvikling. Omvendt gælder det for forvaltninger med en lav grad af rammesætning, at de ofte også har en lav grad af understøttelse og opfølgning.

Undersøgelsens resultater indikerer yderligere, at forvaltninger i mindre kommuner og yderkommuner i mindre grad rammesætter og organiserer sprogudviklingsarbejdet fra centralt hold, men i stedet har lagt ansvaret for dette ud til et område/distrikt eller de enkelte institutioner. Omvendt peger undersøgelsen på, at funktioner, ressourcer og den faglige retning i arbejdet med børns sprogudvikling er mere centralt organiseret af forvaltninger i bykommuner. Det samme gør sig gældende for kommunale forvaltninger fra Region Midtjylland og Region Hovedstaden, som har en mere central organisering, mens den mere decentrale organisering især ses i Region Nordjylland og Region Sjælland. Afsluttende er der ikke en entydig tendens i forhold til forskelle mellem forvaltninger fra kommuner med forskellige udgiftsbehov.

Forvaltningernes rammesætning af det sprogpædagogiske arbejde

Den ene af undersøgelsens tre dimensioner *strategi og rammer* vedrører forvaltningernes overordnede rammesætning af arbejdet med sprogudvikling i dagtilbuddene med udgangspunkt i de bestemmelser, som følger af den styrkede pædagogiske læreplan.

Flere forvaltninger (73 pct.) har udarbejdet en kommunal strategi for sprogudvikling på 0-6-årsområdet, hvilket indebærer en overordnet retning for arbejdet med sprog i de kommunale dagtilbud. Omvendt har 23 pct. ikke udarbejdet en strategi for sprogudvikling på dagtilbudsområdet.

Der er også en større andel af forvaltningerne, som har fastlagt rammer og retningslinjer for dagtilbuddenes sprogpædagogiske arbejde. Dette gælder særligt i forhold til børn med sproglige udfordringer, mens færre, men stadig to tredjedele, har fastlagt rammer og retningslinjer for forældresamarbejdet om sprogudvikling.

Alle kommuner skal gennemføre en sprogvurdering af 3-årige børn, der er optaget i et dagtilbud, hvis der er en formodning om, at barnet kan have behov for sprogstimulering (§ 11 i dagtilbudsloven). Kortlægningen viser, at halvdelen af de kommunale forvaltninger har formuleret yderligere retningslinjer, som angiver, at alle 3-årige børn i dagtilbud skal sprogvurderes. Omvendt har 36 pct. af forvaltningerne ikke yderligere retningslinjer for dagtilbuddenes arbejde med sprogvurderinger. De resterende har bestemt, at alle tosprogede børn skal sprogvurderes, og/eller at forældre kan bede om en sprogvurdering af deres barn.

Der er også variation imellem landets kommuner i forhold til, på hvilket niveau midler til det sprog-pædagogiske arbejde prioriteres. Der er en overvejende tendens til, at allokeringen af midler til det pædagogiske arbejde med børns sprog i hverdagen prioriteres af den enkelte institution. Samtidig sker prioriteringen af midler til det pædagogiske personales kompetenceudvikling i børns sprog i mere end halvdelen af kommunerne i forvaltningen.

Forvaltningernes understøttelse af dagtilbuddenes arbejde med sprogudvikling

Den anden dimension *understøttelse og samarbejde* omhandler forvaltningernes konkrete understøttelse af dagtilbuddenes organisatoriske kapacitet og daglige arbejde med sprogudvikling. Dette gælder understøttelse i form af sparring og metoder i praksis, kompetenceudvikling samt ressourcerpersoner, som understøtter arbejdet med sprogudvikling.

Flere af forvaltningerne understøtter i høj eller i meget høj grad dagtilbuddenes daglige arbejde med sprogudvikling. Dette sker konkret ved sparring om, hvordan sprog kan indtænkes i det generelle læringsmiljø (77 pct.) og med metoder til sprogudvikling (70 pct.). Omvendt er der større forskel mellem forvaltningerne i forhold til, hvorvidt de understøtter forældresamarbejdet om sprogudvikling. Halvdelen af forvaltningerne understøtter i høj eller i meget høj grad samarbejdet med forældre om sprog generelt (52 pct.) såvel som med forældre til børn med sproglige udfordringer (53 pct.).

Når det kommer til at styrke den organisatoriske kapacitet i dagtilbuddene, er der stor variation i forvaltningernes tilgang til støtten. Flertallet af forvaltningerne (74 pct.) understøtter i høj eller i meget høj grad personalet ved at facilitere faglige netværk for sprogpædagoger og sprogvejledere. Derimod understøtter færre forvaltninger praksis gennem medpraktisering og sparring i det enkelte dagtilbud, ligesom det varierer mellem forvaltningerne, i hvor høj grad de understøtter personalet med kompetenceudvikling.

Tilsvarende forskelle ses i understøttelsen af dagtilbuddenes arbejde med sprogvurderinger. 66 pct. af forvaltningerne understøtter i høj eller i meget høj grad dagtilbuddene i deres anvendelse af sprogvurderingsmaterialer såvel som i deres omsætning af resultater herfra til konkrete pædagogiske tiltag (57 pct.). Det er dog kun en mindre andel, som understøtter dagtilbudspersonalets dialog med forældre om sprogvurderingsresultaterne (24 pct. svarer i høj eller i meget høj grad).

De kvalitative interviews viser yderligere, at faglige ressourcerpersoner har en vigtig rolle i understøttelsen af dagtilbuddenes kapacitet i sprogudviklingsarbejdet. Analysen viser, at de centrale ressourcerpersoner i arbejdet med sprog er sprogvejledere, sprogkonsulenter og tale-høre-pædagoger. Forskellen mellem kommunerne handler især om, hvorvidt sprogvejledere (med diplom i Børns sprog) er forankret i forvaltningen (31 pct.), på områdeniveau (26 pct.) eller institutionsniveau (43 pct.). Tale-høre-pædagoger er i næsten alle kommuner forankret i forvaltningen (93 pct.).

Forvaltningens opfølgning på og udvikling af arbejdet med sprogudvikling

Den tredje dimension *opfølgning og kvalitetsudvikling* har fokus på forvaltningernes indsamling af ledelsesinformation og anden viden om arbejdet med sprogudvikling, samt hvordan forvaltningerne anvender denne viden til at kvalitetsudvikle dagtilbuddenes arbejde såvel som den politiske og strategiske dialog herom.

Kortlægningen viser, at hovedparten af forvaltningerne (78 pct.) i høj eller i meget høj grad indsamler kvantitative data om sprogudviklingsarbejdet. Det er hovedsageligt sprogvurderingsresultater, der anvendes som datakilde til at følge børns sproglige udvikling.

Der er en større variation mellem landets forvaltninger, når det kommer til indsamlingen af kvalitativ viden om sprogudvikling. Halvdelen af forvaltningerne (50 pct.) indsamler i høj eller i meget høj grad viden gennem planlagte dialoger med dagtilbuds- eller institutionslederne. Dertil får en mindre del i høj eller i meget høj grad viden gennem tilbagemeldinger fra faglige ressourcepersoner (39 pct.) og udvalgt personale fra daginstitutionerne (37 pct.).

De kommunale forvaltninger ser forskellige anvendelsesmuligheder med ledelsesinformation. De fleste forvaltninger (89 pct.) anvender ledelsesinformation i dialog med dagtilbudsledere og på politisk niveau om sprogudviklingsarbejdet. Der er mere variation i, hvorvidt forvaltningerne bruger informationen til at udvikle og igangsætte initiativer målrettet sprogudviklingsarbejdet. Konkret anvender cirka to tredjedele ledelsesinformation til at finde indsatsområder og pejlemærker i sprogudviklingsarbejdet.

3. STRATEGI OG RAMMER

I dette kapitel præsenteres undersøgelsens fund i forhold til forvaltningernes strategiske arbejde med og rammesætning af sprogudvikling i daginstitutioner. Fælles for daginstitutioner i landets kommuner er, at den styrkede pædagogiske læreplan sætter den overordnede ramme for arbejdet med sprogudvikling. Denne ramme danner ligeså et udgangspunkt for undersøgelsen af, hvordan og hvorvidt kommunale forvaltninger rammesætter sprogudviklingsarbejdet. Rammesætningen kan være i et overordnet strategisk perspektiv, fx ved en politisk vedtaget strategi. Det kan være med retningslinjer for dagtilbuddenes arbejde med sprogudvikling, som er defineret i forvaltningen. Ligeledes kan det være ved, at forvaltningen er involveret i at prioritere dagtilbuddenes økonomiske ramme til initiativer, som fremmer sprogudvikling, fx til kompetenceudvikling af det pædagogiske personale.

Figur 3-1: Forståelse af strategi og rammer

I boksen herunder opsummeres analysens hovedfund.

Boks 3-1: Hovedfund fra analyse af forvaltningernes arbejde med strategi og rammer

- Der er relativt store forskelle på, hvordan og i hvilket omfang de kommunale forvaltninger arbejder med strategi og rammer for dagtilbuddenes arbejde med sprogudvikling. Uanset forskelle har næsten alle forvaltninger i et vist omfang rammesat arbejdet med sprogudvikling.
- Hovedparten af de kommunale forvaltninger har formuleret en strategi for sprogudvikling inden for rammerne af den styrkede pædagogiske læreplan (73 pct.). Modsat har en fjerdedel (23 pct.) af forvaltningerne ikke formuleret en strategi.
- Størstedelen af forvaltningerne har opstillet en overordnet ramme eller retningslinjer for dagtilbuddenes arbejde med børn med sproglige udfordringer. Omvendt er det ikke alle, men dog stadig 66 pct., som har fastlagt rammer for samarbejdet med forældre om sprogudvikling.
- Halvdelen af forvaltningerne har fastsat retningslinjer om, at alle 3-årige børn skal sprogvurderes. Omvendt holder 36 pct. af forvaltningerne sig til, at 3-årige børn med sproglige udfordringer skal sprogvurderes, jf. dagtilbudsloven.
- Der er en overvejende tendens til, at prioritering af midler til det daglige arbejde med sprog sker i den enkelte institution, mens prioriteringen af midler til kompetenceudvikling inden for sprog i mere end halvdelen af kommunerne sker på forvaltningsniveau.

3.1 Strategi og mål

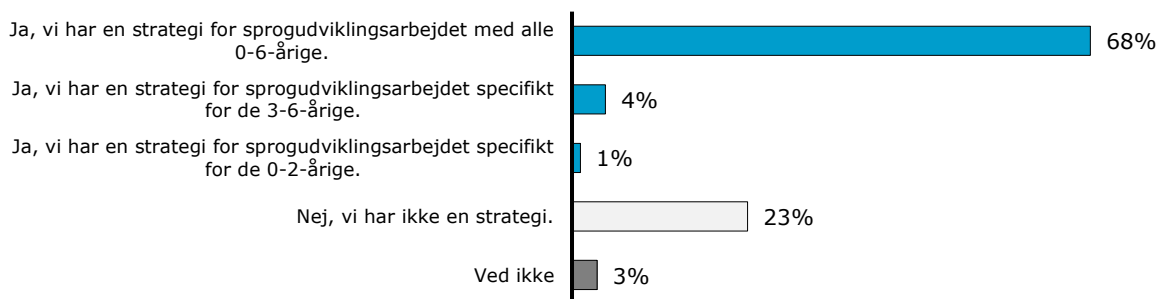
En væsentlig del af dimensionen i strategi og rammer er den konkrete formulering af en kommunal strategi og konkrete mål for sprogudviklingsarbejdet. Der er her tale om strategi og mål, som ligger i forlængelse af den styrkede pædagogiske læreplan og dagtilbudsloven, herunder de mål som er

fastsat på nationalt plan for dagtilbuddenes arbejde med sprog og dagtilbuddenes egne hensigter i deres udvikling af en læreplan.

Undersøgelsen viser, at 73 pct. af forvaltningerne har vedtaget en strategi for sprogudviklingsarbejdet (Figur 3-2). I flere af kommunerne gælder denne strategi for alle 0-6-årige børn i dagtilbud (68 pct.). Modsat viser analysen også, at der i 23 pct. af forvaltningerne ikke er udarbejdet en strategi for sprogudvikling.

Dette tegner samlet et billede af en variation i forvaltningernes strategiske arbejde, hvor hovedparten dog har en strategi for sprogudviklingsarbejdet. Kortlægningen har også afdækket, at en mindre del af landets forvaltninger, svarende til 34 pct., har fastsat konkrete målbare mål for sprogudviklingsarbejdet. Dette kan fx være mål for udviklingen i antallet af børn med sproglige udfordringer.

Figur 3-2: Er der på forvaltningsniveau vedtaget en nedskrevet strategi, som vedrører sprogudviklingsarbejdet med følgende aldersgrupper?

N = 91

De kvalitative interviews med dagtilbudschefer indikerer, at variationen mellem de kommunale forvaltninger kommer til udtryk ved, hvor specifikt et fokus der er på sprogudvikling. I nogle forvaltninger er der tale om en konkret strategi med specifikke indsatsområder for sprogudvikling blandt de 0-6-årige børn. Fra disse forvaltninger giver de interviewede dagtilbudschefer udtryk for, at strategien er udviklet som følge af udfordringer med sprogudvikling hos en større andel af kommunens 0-6-årige børn og/eller med en bestemt målgruppe. Dette har i flere kommuner medført en politisk bevågenhed på sprogudvikling, som har ført til strategiudvikling på området. Flere af de interviewede dagtilbudschefer fortæller, at der særligt i de senere år har været en bevågenhed på den tidlige indsats målrettet 0-2-årige.

I andre forvaltninger indgår sprogudviklingsarbejdet som en del af en samlet dagtilbudsstrategi, mens andre ikke har en strategi, men stadig arbejder strategisk ud fra hensigterne i den styrkede pædagogiske læreplan. I sidstnævnte fortæller nogle dagtilbudschefer, at de som forvaltning primært arbejder med at udtrykke en retning og forventninger til arbejdet i deres dialog med dagtilbudslederne. Denne retning er typisk tæt koblet til arbejdet med den styrkede pædagogiske læreplan, som forvaltningerne forsøger at støtte op om.

Boks 3-2: Eksempel på strategisk arbejde med sprog

Case: Udvikling af en kommunal sprogstrategi

I en kommune er der stor bevågenhed fra politisk side på sprogudviklingsarbejdet i kommunens dagtilbud. Samtidig er forvaltningen blevet opmærksom på, at der er en forskel mellem institutioner i forhold til, hvor meget fokus der er på sprogudvikling. Det er derfor besluttet at udforme en kommunal sprogstrategi, der gælder alle dagtilbud.

I udviklingen af sprogstrategien har forvaltningen først haft en dialog med områdeledere om, hvad en strategi skal indeholde. Med dette afsæt er der formuleret en indledende ramme, som områdelederne har været i dialog med institutionslederne om. Strategien har fire indsatsområder: 1) Det sproglige læringsmiljø, 2) forældre-samarbejde om sprog, 3) kompetenceudvikling i forhold til sprog og 4) tværfagligt samarbejde om sprog. Til hvert indsatsområde er der opstillet konkrete mål for, hvordan der skal arbejdes i det enkelte dagtilbud.

Forvaltningen har et stort fokus på, at den fælles strategi skal udmøntes i alle led, og så det giver mening i den enkelte institution. Forvaltningen gennemfører også kompetenceudvikling, så alle medarbejdere i dagtilbud forstår tilgangen i strategien. Der er også i hvert område et netværk for udvalgte medarbejdere, som er opdelt i forhold til, hvilket alderstrin medarbejderne arbejder med.

3.2 Retningslinjer og rammer for det sprogpædagogiske arbejde

Et andet væsentligt element er de rammer og retningslinjer, som forvaltningen sætter for sprogudviklingsarbejdet. Analysen indikerer, at rammer og retningslinjer ofte er defineret i sammenhæng med en sprogstrategi som et middel til en konkret udmøntning af denne i praksis.

Undersøgelsen viser, at en stor del af landets forvaltninger har en overordnet ramme eller retningslinjer for forskellige dele af sprogudviklingsarbejdet. Konkret er det kun tre forvaltninger, som angiver ikke at have det. Som det fremgår af Figur 3-3 herunder, har mere end 90 pct. af forvaltningerne fastsat rammer eller retningslinjer for opsporing af og arbejdet med børn med sproglige udfordringer. De interviewede dagtilbudsschefer peger i den sammenhæng på, at forvaltningen til en vis grad skal rammesætte arbejdet i forhold til børn med sproglige udfordringer, hvilket kan forklare den begrænsede variation mellem forvaltningerne. Dette skal ses i lyset af dagtilbudsloven, som foreskriver, at kommunerne har pligt til at sikre sprogstimulering for børn med sproglige udfordringer (§ 11 i dagtilbudsloven).

Figur 3-3: Har I kommunale retningslinjer eller en overordnet ramme for følgende?

N = 91

Note: Figuren angiver andelen, der har svaret "Ja, vi har retningslinjer/en ramme". Øvrige svarmuligheder var "Nej, vi har ingen retningslinjer eller overordnet ramme" og "Ved ikke".

I interviews med dagtilbudsschefer konkretiseres det, at forvaltningerne som udgangspunkt ikke har specifikke retningslinjer, der detaljeret rammesætter dagtilbuddenes arbejde med sprogudvikling. I stedet arbejder forvaltningerne med en overordnet rammesætning af arbejdet. Det kan være, at det kommunalt er besluttet, at dagtilbuddene skal arbejde med en bestemt indsats, eller det kan være

et forløb, der indebærer en særlig sprogpædagogisk tilgang, eller som sætter en ramme for involveringen af forældre i sprogarbejdet.

I forhold til det generelle sprogarbejde rettet mod børnegruppen som helhed har 84 pct. af forvaltningerne fastlagt en overordnet ramme for institutionernes sprogpædagogiske tilgang. Når det kommer til samarbejdet med forældre om barnets sproglige udvikling er der en større variation mellem forvaltningerne. En tredjedel (34 pct.) har ikke fastsat en ramme for arbejdet, som i stedet er bestemt på lokalt niveau.

Kommunalt fastlægges de overordnede rammer, men dagtilbudsledere har meget indflydelse på og ansvar for, hvordan arbejdet med sprog foregår i dagtilbuddene.

- Dagtilbudschef

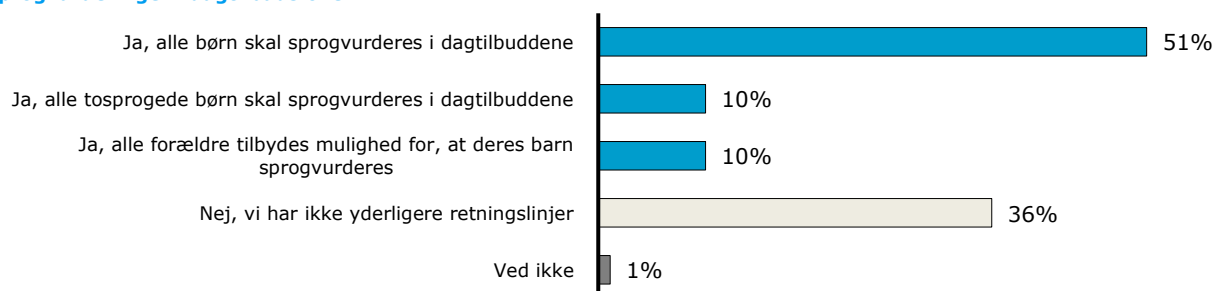
De kvalitative interviews viser, at forvaltningerne, som ikke har fastsat kommunale rammer, ofte har et eksplicit ønske om at lægge ejerskabet ud til de enkelte dagtilbud. Forvaltningerne går stadig i dialog og sparrer med dagtilbuddene, men dagtilbudsledelsen kan med afsæt i børnegruppens behov selv rammesætte det sprogpædagogiske arbejde.

3.3 Retningslinjer og rammer for arbejdet med sprogvurderinger

I dagtilbudsloven er det bestemt, at der i alle kommuner skal gennemføres en sprogvurdering af 3-årige børn, der er optaget i et dagtilbud, hvis der er sproglige, adfærdsmæssige eller andre forhold, der giver formodning om, at barnet kan have behov for sprogstimulering (§ 11 i dagtilbudsloven). Den lovpligtige sprogvurdering kan også gennemføres, når det enkelte barn er to år.

Undersøgelsen viser, at der er forskelle mellem landets forvaltningerne i forhold til, om de fastsætter kommunale retningslinjer, der rækker udover den lovpligtige sprogvurdering. Således viser undersøgelsen, at halvdelen af landets forvaltninger (51 pct.) har besluttet, at alle 3-årige børn i dagtilbud skal sprogvurderes (Figur 3-4). Omvendt har 36 pct. af forvaltningerne ikke yderligere retningslinjer for sprogvurderinger af 3-årige end dem fastsat i dagtilbudsloven.

Figur 3-4: Har I kommunale retningslinjer for sprogvurdering af 3-årige, der går udover de eksisterende regler for sprogvurderinger i dagtilbudsloven?

N = 91

Note: Det er muligt at vælge både "Ja, alle tosprogede sprogvurderes" og "Ja, alle forældre tilbydes mulighed for, at deres barn sprogvurderes", hvorfor figuren summerer til mere end 100 pct. 8 "Andet"-svar er ud fra en konkret vurdering af kommunens beskrivelse omkodet til de øvrige kategorier.

Analysen viser yderligere, at en mindre del af de kommunale forvaltninger har besluttet, at det er obligatorisk at sprogvurdere alle børn på andre alderstrin. Ved de 0-2-årige børn har 18 pct. af forvaltningerne valgt at sprogvurdere alle børn, mens det for de 4-årige er 17 pct. og for de 5-årige 27 pct. Dette indikerer samlet en betydelig variation i, hvordan landets forvaltninger rammesætter arbejdet med sprogvurderinger i dagtilbuddene.

De interviewede dagtilbudschefer giver udtryk for, at en væsentlig grund til at sprogvurdere alle børn er at sikre, at sproglige udfordringer bliver opdaget for alle børn. De oplever således, at når der ikke

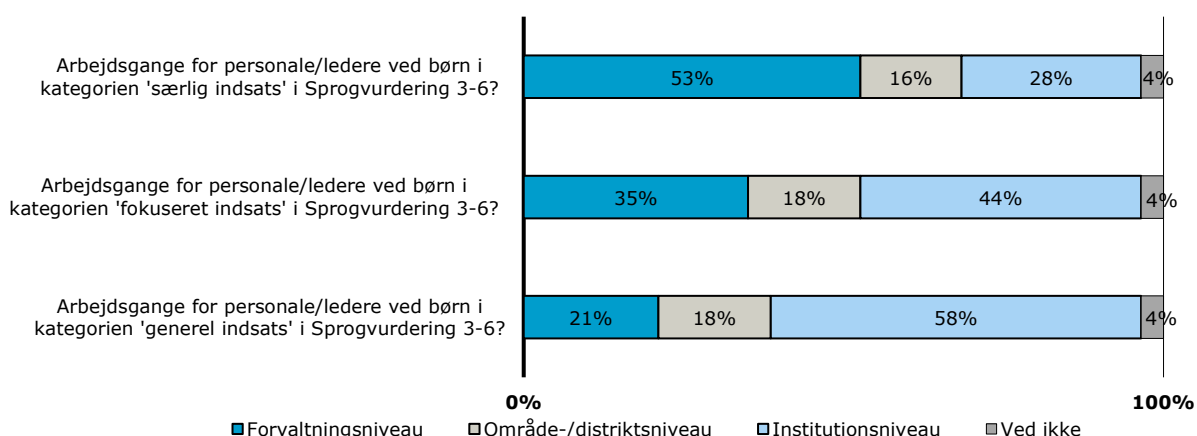
er en klar systematik bag, hvornår børn sprogvurderes, risikerer nogle børn med sproglige udfordringer at blive overset. Derfor vælger forvaltningerne at fastlægge retningslinjer, hvor det ikke er det pædagogiske personales vurdering, om der er en bekymring for det enkelte barns sproglige udvikling, og om barnet derfor sprogvurderes.

Nogle dagtilbudsschefer forklarer i de gennemførte interviews, at valget om at sprogvurdere alle børn er tæt koblet til kvantitative mål og indikatorer i den kommunale sprogstrategi. Dette valg giver mulighed for at følge sprogudviklingen hos alle børn i kommunen og er derfor en relevant indikator for virkningen af en sprogstrategi (se mere i kapitel 5 om opfølgning). Samtidig fortæller nogle dagtilbudsschefer, at de med sprogvurderingerne ønsker at give det pædagogiske personale et værktøj til at følge børnegruppens sproglige udvikling. Sprogvurderingen bidrager med et nedslag i børnegruppens sproglige ståsted, som kan understøtte en retning for det videre pædagogiske arbejde.

På tværs af landets forvaltninger er der stor lighed i valg af sprogvurderingsmateriale. Således anvender 84 pct. det nationale sprogvurderingsmateriale, Sprogvurdering 3-6. I materialet placeres det enkelte barns sproglige niveau i én af tre forskellige kategorier, der betoner graden af den sproglige udfordring: 1) Særlig indsats (høj grad af sproglig udfordring), 2) fokuseret indsats og 3) generel indsats².

Undersøgelsen viser, at der er forskelle mellem landets forvaltninger i forhold til, hvor arbejds gange for de tre indsatsgrupper defineres. Forskellen er særligt i forhold til børn, hvis sproglige niveau er i kategorien 'særlig indsats'. Her gælder det, at forvaltningerne i 53 pct. af kommunerne definerer arbejds gange, mens det i den anden halvdel af kommunerne er lagt ud på område- eller institutionsniveau. Der er større lighed mellem forvaltningerne, når det kommer til arbejdet med børn i kategorierne 'fokuseret indsats' og 'generel indsats'. Ansvar for at definere arbejds gange for 'fokuseret indsats' er i 62 pct. af kommunerne lagt ud på område- eller institutionsniveau, mens dette gælder 76 pct. af kommunerne ved 'generel indsats'.

Figur 3-5: På hvilket niveau fastlægges rammer for sprogvurderinger af 3-årige (eller 2-årige) i forhold til følgende?

N = 57.

Note: N er mindre end 91 i denne figur, fordi spørgsmålene om indsatsgrupper kun er stillet, hvis kommunen har angivet at benytte Sprogvurdering 3-6. Reelt angiver 76 kommuner at benytte Sprogvurdering 3-6, men 19 af disse har skrevet "Rambølls" eller Hjernen&Hjertet under "Andet" og er derfor ikke stillet spørgsmålene om de tre indsatsgrupper i Sprogvurdering 3-6.

De kvalitative interviews indikerer, at det større fokus fra forvaltningernes side på børn i kategorien 'særlig indsats' skyldes et ønske om at gribe ind, hvor de sproglige udfordringer er mest udtalte. Flere

² De tre indsatsgrupper er defineret ud fra en score på 0-100. 'Særlig indsats' er for børn, der scorer mellem 0-5, 'fokuseret indsats' er for dem, som scorer 5-15, mens 'generel indsats' er fra 15-100.

dagtilbudsschefer fortæller, at de med retningslinjer ønsker at sikre, at der udarbejdes en klar plan for det enkelte barn, som fx beskriver, hvordan relevant fagpersonale og forældre inddrages i arbejdet med barnet. Omvendt tegner interviewene med dagtilbudsschefer et billede af, at forvaltningerne ikke på samme måde ønsker at blande sig i dagtilbuddenes arbejde med den brede børnegruppe, som placerer sig i kategorien 'generel indsats'.

Boks 3-3: Eksempel på kommunale retningslinjer for sprogvurderinger

Case: Central fastlægning af retningslinjer for sprogvurderinger

I en kommune er der besluttet at gennemføre den lovpligtige sprogvurdering af alle 2-årige børn (frem for som 3-årige). Ligeledes gennemføres der sprogvurdering af alle 5-årige. Kommunen har valgt denne tilgang for at understøtte et grundigt kendskab til det enkelte barns sprogkunderskaber. Kommunens dagtilbudsschef fortæller:

"Det handler om at undgå at blive hjemmeblind. Man skal basere sin pædagogik ud fra realiteter og ikke på, hvad man selv tror. Det skal gerne være sådan, at når man laver en sprogvurdering, så bliver man klogere."

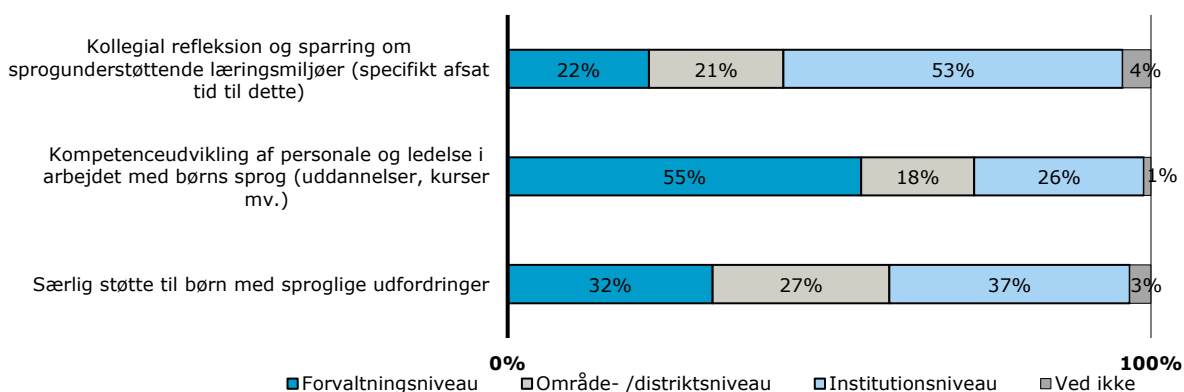
Kommunen har samtidig udarbejdet retningslinjer for arbejdet med børn i kategorien 'særlig indsats', så der sker en hensigtsmæssig opfølgning på resultaterne fra sprogvurderingerne. Det er et krav, at der i dagtilbuddet udarbejdes en handleplan, enten for det enkelte barn eller en gruppe af børn, og at pædagogiske tiltag for at støtte barnets sprog tænkes ind som en del af det samlede læringsmiljø i dagtilbuddet. Dertil er det et krav, at forældrene involveres i arbejdet med at støtte barnet i sin sproglige udvikling.

3.4 Økonomiske prioriteringer

Som en sidste del af dimensionen i strategi og rammer er det undersøgt, hvorvidt forvaltningen er med til at prioritere i dagtilbuddenes økonomiske rammer ved at stille krav om, hvor mange ressourcer dagtilbuddene bruger til sprogudviklingsarbejdet, eksempelvis på kompetenceudvikling. Den overordnede økonomiske ramme for dagtilbuddene fastsættes på politisk niveau. Inden for denne kan forvaltningen tage del i prioriteringen af midler til bestemte aktiviteter. Som figuren nedenfor viser, er der en betragtelig variation mellem forvaltningerne i forhold til, om de medvirker til at prioritere midler til arbejdet med sprogudvikling.

Når det kommer til det daglige arbejde med sprog, er der en overvejende tendens til, at prioriteringen af midler er lagt ud til den enkelte institution eller området. I 74 pct. af kommunerne sker prioriteringen af midler til kollegial refleksion om sprogunderstøttende læringsmiljøer på område- eller institutionsniveau (for mere end halvdelen på institutionsniveau). Dette gælder også i 64 pct. af kommunerne, når det kommer til prioritering af midler til særlig støtte til børn med sproglige udfordringer.

Figur 3-6: På hvilket niveau besluttet det, hvor stor en andel af det enkelte dagtilbuds økonomiske ramme der prioriteres til følgende?

N = 91

I de kvalitative interviews giver dagtilbudsscheferne udtryk for, at økonomiske prioriteringer til det daglige arbejde med sprog som udgangspunkt er et anliggende i den enkelte institution. Bevæggrundene bag den lokale prioritering af midler er, ifølge dagtilbudsscheferne, at dagtilbudslederne bedst kender til egne behov og derfor skal have mulighed for at prioritere. Forvaltningen ønsker at sparre og gå i dialog med institutionerne, fx ved særlige fokusområder i sprogarbejdet, men det er fortsat institutionerne, der har beslutningsmandatet.

Omvendt viser undersøgelsen, at de kommunale forvaltninger hyppigere er involveret i prioriteringen af midler til kompetenceudvikling af personale og ledelse i arbejdet med børns sprog. Dette sker i 55 pct. af kommunerne på forvaltningsniveauet. De gennemførte interviews viser, at når forvaltningen prioriterer økonomiske midler til sprogudvikling, følger det som udgangspunkt efter et kommunalt ønske om at løfte dagtilbuddenes arbejde med sprogudvikling. Dette er tilfældet i flere kommuner, som har implementeret en ny strategi, der har krævet nye kompetencer hos ledelse og personale. Analysen indikerer, at der typisk vil være en dialog mellem forvaltningen og institutioner, som sammen vurderer, hvilken kompetenceudvikling der er behov for.

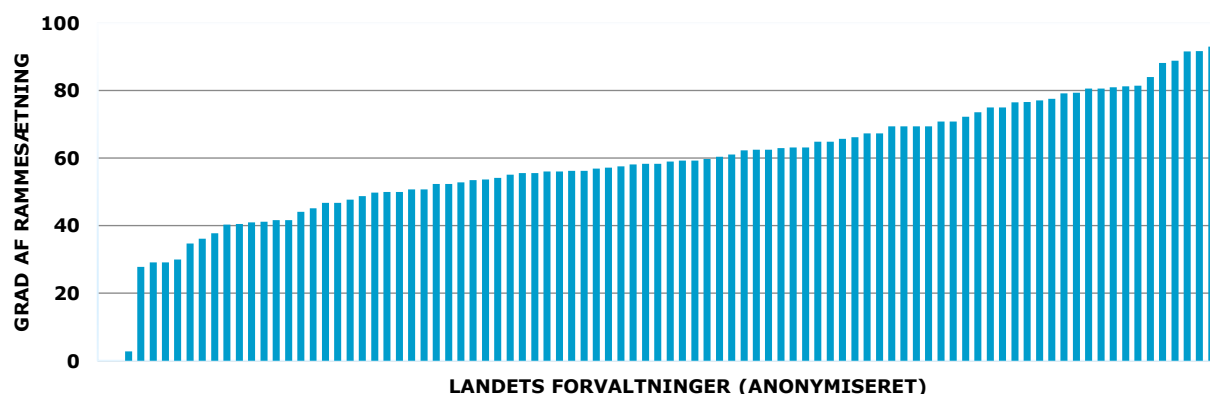
3.5 Samlet billede af strategi og rammer for sprogudviklingsarbejdet

De forudgående afsnit har vist en betydelig variation imellem landets forvaltninger, når det kommer til strategi og rammer for sprogudviklingsarbejdet. Som en opsamling herpå analyseres i dette afsnit, i hvor høj grad forvaltningerne samlet set rammesætter sprogudviklingsarbejdet set på tværs af de fire elementer under dimensionen: 1) Strategi og mål, 2) rammer for det sprogpædagogiske arbejde, 3) retningslinjer for arbejdet med sprogvurderinger og 4) økonomiske prioriteringer.

Herunder fremgår fordelingen af landets forvaltninger på et samlet indeks for strategi og rammer, som viser, i hvilken grad landets forvaltninger rammesætter sprogudviklingsarbejdet (Figur 3-7). Dette indeks er konstrueret som et formativt indeks, der bygger på hver af de fire elementer, som er beskrevet ovenfor. Hvert element udgør en fjerdedel af indekset (se Bilag 1 for yderligere beskrivelse af, hvordan indekset er konstrueret).

En høj score viser, at forvaltningen i høj grad rammesætter dagtilbuddenes arbejde med børnenes sprogudvikling, mens en lav score omvendt indikerer, at forvaltningen i lav grad rammesætter arbejdet. En høj grad af rammesætning kommer til udtryk ved, at den pågældende forvaltning har formuleret en strategi for sprogudviklingsarbejdet og har fastlagt rammer for det sprogpædagogiske arbejde. Ligeså vil forvaltningen have fastlagt specifikke retningslinjer for arbejdet med sprogvurderinger og prioriterer dele af den økonomiske ramme for sprogarbejdet. Det modsatte gør sig gældende ved en lav grad af rammesætning fra forvaltningens side.

Figur 3-7: Fordeling af forvaltninger på indeks for strategi og rammer

N = 91

Note: Gennemsnit: 58.4, min. = 0, max = 93.1, standardafvigelse = 18.6, 25. percentil = 49.77, 75. percentil = 70.83.

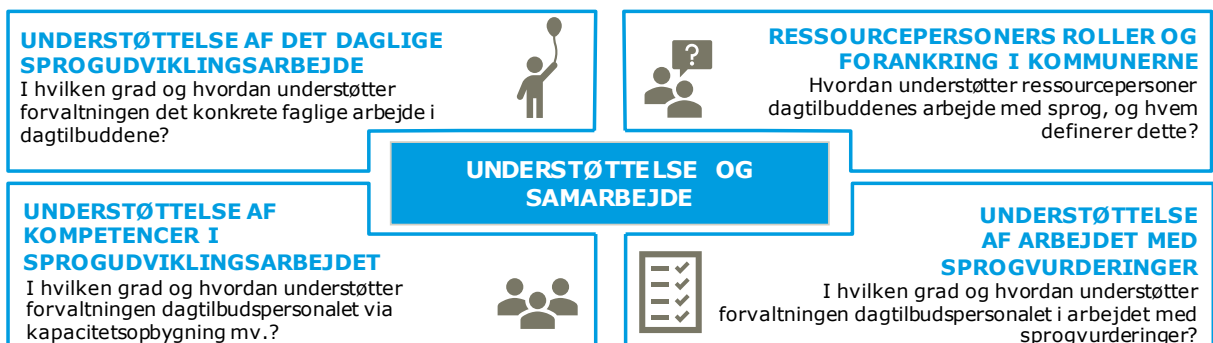
Som figuren viser, arbejder de fleste af landets forvaltninger i et vist omfang med strategi og rammer. De 25 pct. af kommunerne, som i lavest grad rammesætter dagtilbuddenes arbejde, har en score mellem 0-50. Af disse har kun syv kommuner en score under 30. Det betyder samtidig, at 75 pct. af forvaltningerne har en score over 50 og derfor i overvejende grad rammesætter sprogudviklingsarbejdet.

Samtidig bekræfter figuren også billedet fra de forudgående afsnit om, at der er væsentlige forskelle mellem forvaltningerne i, hvor stor en del af sprogudviklingsarbejdet der rammesættes af forvaltningen. Nogle af forvaltningerne rammesætter i meget høj grad arbejdet, da 25 pct. af forvaltningerne har en score mellem 71-93. Forskellen ses også ved, at tre forvaltninger har en score på over 91 og derved har en særlig høj grad af rammesætning, mens tre forvaltninger har en score på tre eller under og derved må siges ikke at rammesætte sprogudviklingsarbejdet. For den store midtergruppe af forvaltninger viser Figur 3-7 desuden en gradvis stigning fra en vis grad af rammesætning til en betydelig grad af rammesætning.

4. UNDERSTØTTELSE OG SAMARBEJDE

Dette kapitel præsenterer undersøgelsens fund i forhold til dimensionen om forvaltningens understøttelse af og samarbejde med dagtilbuddene i sprogudviklingsarbejdet. Dimensionen om understøttelse og samarbejde handler om, i hvilken grad forvaltningen understøtter og samarbejder med dagtilbuddene om sprogudviklingsarbejdet. Understøttelsen kan være i forhold til det daglige sprogudviklingsarbejde, herunder sparring om læringsmiljøer der understøtter børns sprog. Det kan også være understøttelse i form af kapacitetsopbygning af personalet, fx ved at forvaltningen faciliterer netværk eller kompetenceudvikling. Understøttelsen kan ligeledes gå specifikt på dagtilbuddenes arbejde med at gennemføre sprogvurderinger og de efterfølgende handlinger på baggrund af resultaterne af vurderingerne. Endelig omfatter dimensionen kommunernes organisering af resourcepersoner inden for sprogudvikling.

Figur 4-1: Forståelse af understøttelse og samarbejde

I boksen herunder gives et overblik over hovedfund fra denne del af undersøgelsen.

Boks 4-1: Hovedfund fra analyse af forvaltningernes arbejde med understøttelse og samarbejde

- Der er en betydelig variation i de kommunale forvaltningers understøttelse af sprogudviklingsarbejdet, men langt de fleste forvaltninger understøtter i et vist omfang dagtilbuddenes daglige arbejde med og kapacitet i det sprogpædagogiske arbejde.
- Flere forvaltninger understøtter i høj eller i meget høj grad dagtilbuddenes arbejde med sprog i det generelle læringsmiljø (77 pct.) og med sparring om metoder til sprogudvikling (70 pct.). Omvendt er der en større forskel mellem forvaltningerne i forhold til, hvorvidt de understøtter forældresamarbejdet om sprogudvikling – både generelt (42 pct. svarer i høj eller i meget høj grad) og med forældre til børn med sproglige udfordringer (53 pct. svarer i høj eller i meget høj grad).
- 74 pct. af forvaltningerne understøtter i høj eller i meget høj grad personalet ved at facilitere faglige netværk for sprogpædagoger/sprogvejledere. Derimod understøtter færre gennem medpraktisering og sparring i det enkelte dagtilbud, ligesom det varierer mellem forvaltningerne, i hvor høj grad de understøtter personalet med kompetenceudvikling.
- Flere af forvaltningerne understøtter i høj eller i meget høj grad dagtilbuddene i at anvende sprogvurderingsmaterialer (66 pct.) og omsætte resultater herfra (57 pct.). En mindre andel understøtter i høj eller i meget høj grad (24 pct.) dagtilbudspersonalets dialog med forældre om sprogvurderingsresultaterne.
- De centrale resourcepersoner i arbejdet med sprog er sprogvejledere, sprogkonsulenter og tale-hørpædagoger. Forskellen mellem kommunerne handler især om, hvorvidt sprogvejledere (med diplom i Børns sprog) er forankret i forvaltningen (31 pct.), på områdeniveau (26 pct.) eller institutionsniveau (43 pct.). Tale-hørpædagoger er i næsten alle kommuner forankret i forvaltningen (93 pct.).

4.1 Understøttelse af det daglige sprogudviklingsarbejde

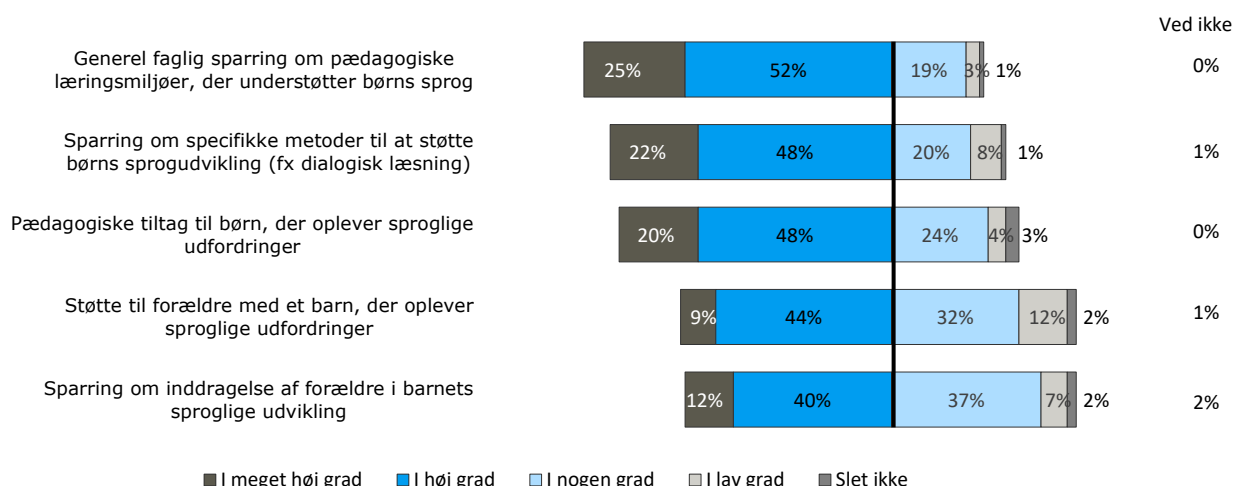
I dette afsnit analyseres forvaltningernes understøttelse af det daglige pædagogiske arbejde i dagtilbuddene (Figur 4-2). Undersøgelsen viser, at de fleste forvaltninger understøtter arbejdet med sprogudvikling i vist omfang, men der tegner sig samtidig flere forskelle i forvaltningernes understøttelse.

Når det kommer til den generelle faglige sparring om sprogunderstøttende læringsmiljøer, understøtter hovedparten af forvaltningerne i høj eller i meget høj grad dagtilbuddenes arbejde (77 pct.). Der er dog også en andel forvaltninger, der i mindre grad understøtter med generel faglig sparring (23 pct. svarer i nogen grad, lav grad eller slet ikke). Denne tendens gælder også for sparring med specifikke metoder til at støtte børns sprogudvikling, hvor 70 pct. understøtter i høj eller i meget høj grad. Omvendt er der igen 30 pct. af forvaltningerne, som i nogen grad, lav grad eller slet ikke understøtter med denne sparring.

Interviews med dagtilbudsschefer belyser, at forvaltningernes faglig understøttelse kommer til udtryk på forskellige måder. Flere forvaltninger har centralt placerede sprogkonsulenter, sprogvejledere og PPR, som løbende er i dialog med dagtilbuddene og tilbyder hjælp og sparring. Det kan være i forhold til arbejdet med sprog i det generelle læringsmiljø, udfordringer i børnegrupper eller i forhold til enkelte børn, der er sprogligt udfordrede. I nogle kommuner har forvaltningen en konsulterende og vejledende rolle, hvor de skal kende til den nyeste forskning og viden, komme med anbefalinger, udbyde vejledninger og stille inspirationsmateriale til rådighed.

Der er også flere forvaltninger, som understøtter de rammesættende tiltag i forhold til sprogudvikling. Dette gælder i høj eller i meget høj grad for 68 pct. af forvaltningerne, når det kommer til børn, der oplever sproglige udfordringer, mens 24 pct. af dagtilbudsscheferne svarer i nogen grad. De forskellige tiltag kan fx være deltagelse i forskningsprojekter som "Vi lærer sprog" (TrykFondens Børneforskningscenter) eller ved køb af konkrete værktøjer, fx "Sprogtrappen". Disse sprogudviklingsindsatser er i mindre grad tilrettelagt i forhold til de specifikke dagtilbud, og forvaltningens understøttende rolle er her at støtte implementeringen af programmer, metoder og værktøjer på tværs af tilbud.

Figur 4-2: I hvilken grad involverer forvaltningen sig i arbejdet med børns sprogudvikling i dagtilbud ved følgende tiltag?

N = 91

Undersøgelsen viser også, at der er en større variation i de kommunale forvaltningers understøttelse, når det kommer til forældresamarbejdet om sprogudvikling. Jævnfør Figur 4-2 understøtter halvdelen af forvaltningerne (52 pct.) i høj eller i meget høj grad dagtilbuddene med sparring om inddragelse

af forældre i barnets sproglige udvikling. Dertil tilbyder 48 pct. af forvaltningerne i nogen grad, i lav grad eller slet ikke en sådan sparring til dagtilbuddene. Et tilsvarende billede tegner sig i forhold til forvaltningernes støtte til forældre med børn, der oplever sproglige udfordringer (53 pct. svarer i høj eller i meget høj grad).

De kvalitative interviews med dagtilbudsschefer indikerer, at det er forskelligt fra forvaltning til forvaltning, hvorvidt understøttelsen primært kommer på eget initiativ fra forvaltningerne, eller om det sker ved efterspørgsel fra de enkelte dagtilbud.

Vi har lige afholdt en sprogdag med inspiration til forskellige måder at tænke sprogarbejde på. Der er ikke fastsat bestemte måder fra forvaltningen, man skal gøre det på, men vi understøtter med inspirationsting og kommer med anbefalinger og vejledninger.

- Dagtilbudsschef

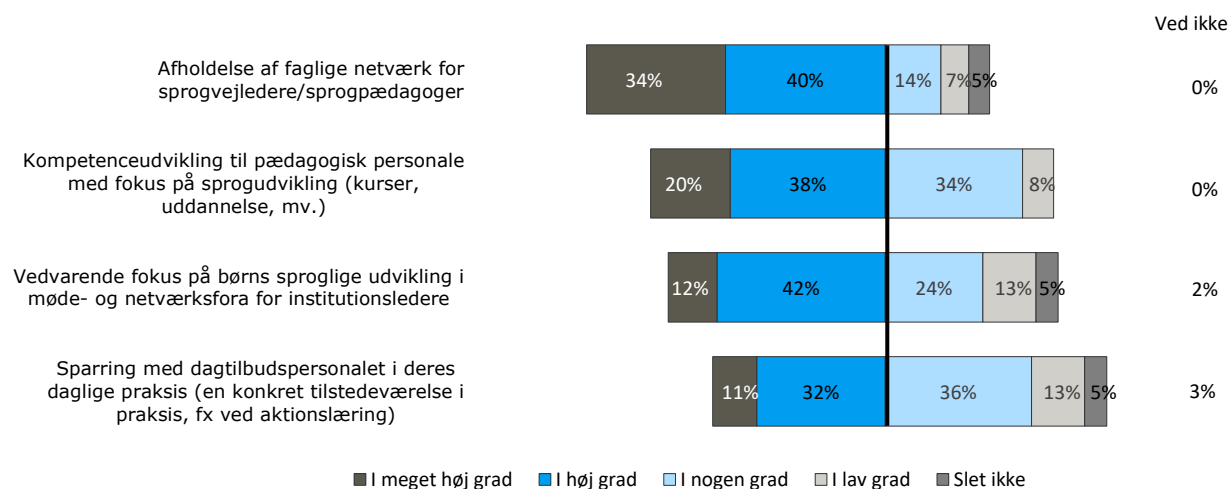
Når forvaltningerne selv tager initiativ til de understøttende tiltag, følger det typisk af, at man i nogle kommuner har oplevet for store forskelle på, hvordan dagtilbuddene har arbejdet med sprogudvikling. Forvaltningerne ser derfor et behov for at sætte understøttende tiltag i gang, der kan sikre en ensartet kvalitet såvel som et generelt kvalitetsløft. Når efterspørgslen omvendt kommer fra dagtilbuddene, er det typisk i kommuner, hvor forvaltningen lader dagtilbuddene definere egne behov for understøttelse af det sprogpædagogiske arbejde i hverdagen. Sparringen er tilgængelig, hvis de har konkrete problemstillinger, der kræver forvaltningens understøttelse.

4.2 Understøttelse af kompetencer i sprogudviklingsarbejdet

Et andet væsentligt element i forvaltningens understøttelse og samarbejde handler om, i hvilken grad forvaltningen understøtter dagtilbudspersonalets kompetencer i forhold til sprogudvikling (Figur 4-3). Igen er der sider heraf, hvor hovedparten af de kommunale forvaltninger har ligheder, og omvendt sider, hvor der er større forskelle.

Det mest entydige billede er, at 74 pct. af forvaltningerne i høj eller i meget høj grad faciliterer faglige netværk for sprogvejledere og sprogpædagoger. Det er således en mindre del af forvaltningerne, som ikke har dette som et større fokusområde. 14 pct. af forvaltningerne understøtter i nogen grad gennem de faglige netværk, mens det i 12 pct. er i lav grad eller slet ikke.

Figur 4-3: I hvilken grad involverer forvaltningen sig i arbejdet med børns sprogudvikling i dagtilbud ved følgende tiltag?

N = 91

Den videre analyse viser en større variation mellem forvaltningerne i forhold til andre tiltag, som styrker dagtilbudspersonalet kompetencer inden for sprogudvikling.

Når det kommer til konkret kompetenceudvikling, fx kurser eller uddannelse med fokus på sprogudvikling, er der 58 pct. af de kommunale forvaltninger, som i høj eller i meget høj grad understøtter med kompetenceudvikling til det pædagogiske personale. Omvendt er der 34 pct., som i nogen grad understøtter personalet med kompetenceudvikling. Ligeså sætter 54 pct. af forvaltningerne i høj eller i meget høj grad et vedvarende fokus på børns sproglige udvikling, når de deltager i møder med institutionsledere. Her er der til gengæld også 18 pct. af forvaltningerne, som kun i lav grad eller slet ikke understøtter med fokus på møder og i netværk.

Endelig sparrer forvaltningen i 43 pct. af kommunerne i høj eller i meget høj grad med dagtilbudspersonalet ved konkret tilstedeværelse i deres daglige praksis. 36 pct. understøtter i nogen grad på denne måde, mens 18 pct. enten i lav grad eller slet ikke understøtter arbejdet ved tilstedeværelse i dagtilbudspersonalets daglige praksis.

De interviewede dagtilbudsschefer fortæller uddybende, at understøttelsen af kompetencer består i, at forvaltningen afholder eller sender medarbejdere på kurser, workshops og temadage for at styrke viden og kompetencer inden for børns sprog. Facilitering af netværk for de sprogansvarlige pædagoger udgør rum for sparring og videndeling, eventuelt med udgangspunkt i bestemte temaer, oplæg eller workshops.

Vi er gået fra, at det var nogle få, der vidste noget om sprog, til at det er alle 500 medarbejdere. Det er en kæmpe kapacitetsopbygning. Der er ikke nogen pædagoger, der ikke kender til de forskellige trin i sprogudvikling nu.

- Dagtilbudschef

Der er forskel på, hvor mange af disse understøttende aktiviteter, forvaltningerne faciliterer, samt omfanget af dem, men fælles er, at baggrunden for at iværksætte tiltagene er et fokus på sprog og en bevidsthed om, at sprog er afgørende for børns muligheder fremadrettet. I flere af de interviewede forvaltninger kædes sprogindsatsen sammen med et generelt fokus på tidlig indsats i forhold til at forebygge mistrivsel og hindringer i børns deltagelse i læringsmiljøerne.

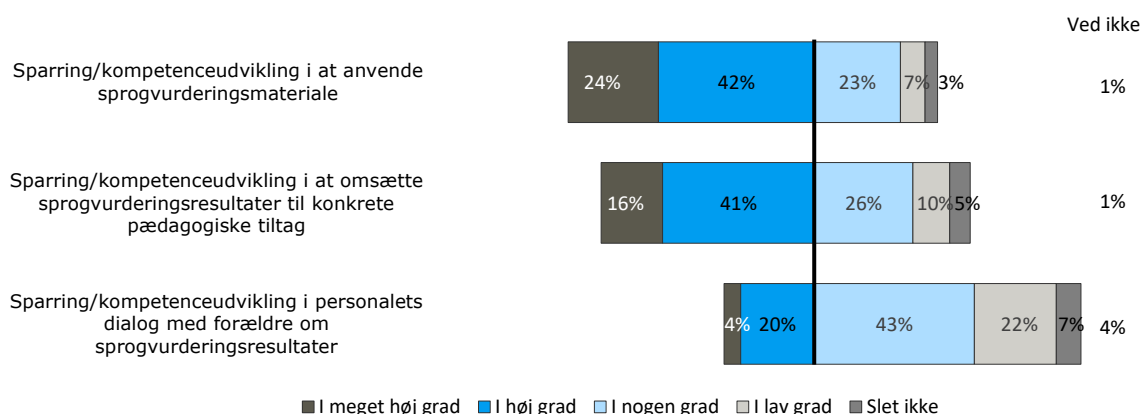
Der er også en variation mellem kommunerne i forhold til, hvem forvaltningen definerer, der skal deltage i kompetenceudviklingsaktiviteter. I nogle kommuner er det alle ledere og pædagoger, mens det i andre er en-to sprogansvarlige pædagoger fra hvert dagtilbud (sprogpædagoger eller sprogvejledere). De forvaltninger, som sender alle pædagoger og ledere på kompetenceudvikling i sprogpædagogisk arbejde, har som bevæggrund, at sprog er en del af det generelle læringsmiljø, og at alle pædagoger derfor skal have dette fokus i det daglige samspil med børnene.

4.3 Understøttelse af dagtilbuddenes arbejde med sprogvurderinger

Den tredje del af dimensionen handler om forvaltningens understøttelse af dagtilbuddenes arbejde med de lovpligtige sprogvurderinger (Figur 4-4). 66 pct. af forvaltningerne understøtter her i høj eller i meget høj grad dagtilbuddene i at anvende sprogvurderingsmaterialet, mens dette gælder for 57 pct. af forvaltningerne i forhold til at understøtte en omsætning af resultaterne til pædagogiske tiltag. Det er dog også værd at bemærke, at henholdsvis 23 og 26 pct. svarer, at de kun understøtter anvendelse og omsætning i nogen grad.

Til gengæld er der en mindre andel, der understøtter dagtilbudspersonalet i dialogen med forældrene om sprogvurderingsredskaber. Konkret viser undersøgelsen, at 24 pct. af forvaltningerne i høj eller i meget høj grad understøtter dette, mens cirka halvdelen af forvaltningerne (43 pct.) understøtter dialogen med forældre i nogen grad.

Figur 4-4: I hvilken grad er forvaltningen involveret i dagtilbuddenes arbejde med sprogvurderinger ved følgende tiltag?

N = 91

De interviewede dagtilbudsschefer uddyber, at forvaltningen blandt andet understøtter dagtilbuddenes arbejde med sprogvurderinger ved at give personalet kompetenceudvikling i at anvende konkrete sprogvurderingsmaterialer. Forvaltningen kan i den sammenhæng også varetage en supportfunktion for dagtilbuddene i forhold til at anvende sprogvurderingsmaterialer. De fleste steder har forvaltningerne fra de kvalitative interviews truffet beslutning om, hvilket sprogvurderingsredskab dagtilbuddene skal anvende. Dagtilbudsscheferne forklarer, at det giver mulighed for sparring dagtilbuddene imellem og med forvaltningen og dermed en bedre understøttelse. Det giver også bedre mulighed for opfølgning på resultaterne af sprogvurderingerne på tværs af dagtilbuddene.

Boks 4-2: Eksempel på flerfoldig understøttelse

Case: Flerfoldig understøttelse

I en kommune har Børne- og Uddannelsesudvalget besluttet, at sprog på 0-6-årsområdet skal være et politisk indsatsområde i perioden 2016-2020 for at sikre et generelt kvalitetsløft. Det store fokus på sprog har krævet, at forvaltningen har understøttet dagtilbuddene blandt andet med en centralt placeret proces- og udviklingskonsulent.

Proces- og udviklingskonsulentens understøttelse af dagtilbuddene indebærer blandt andet at skrive nyhedsbreve om status på indsatsområdet, afholde løbende kompetenceudviklingsforløb, herunder opfølgingskurser, sprogvurderingskurser og ledelseskurser. Konsulenten har også været på besøg hos alle dagtilbud for at sparre og understøtte dem, deltaget i ledelsesmøder og har været ansvarlig for at sikre indberetning og opfølgning på data.

"Jeg har også inviteret dem [dagtilbudslederne] til en workshop, som bestod af dels et oplæg, hvor vi havde inviteret en fremtrædende forsker på området, dels havde institutionerne efterfølgende mulighed for at have en stand. Ideen var, at de skulle videndele med hinanden. De kom og fortalte om det, der fungerede godt for dem i sprogarbejdet. De havde nogle gode eksempler med, som de kunne vise hinanden, og så kunne de gå rundt mellem hinanden og videndele." - Proces- og udviklingskonsulent.

Forvaltningen understreger, at de mange initiativer har været understøttet af, at man først har inddraget dagtilbudslederne og bedt om deres vurdering af behov og ønsker for arbejdet med sprogudvikling. Dagtilbudslederne oplevede fx, at der var et behov for, at alle pædagoger fik et minimumsniveau af basisviden om arbejdet med sprog. Derfor har der også været god opbakning til at sende alle medarbejdere på kompetenceudviklingsforløb.

Dagtilbudsschefer fra forvaltninger, som har en mere proaktiv understøttelse, fortæller, at dette typisk følger af et ønske om at sikre kvaliteten i opsporingen, selve sprogvurderingen og den efterfølgende indsats. Baggrunden for dette kan være politisk bevågenhed på sprog eller på tidlig indsats generelt, eller at kvaliteten har varieret på tværs af dagtilbud. Nogle steder har der været et ønske fra dagtilbuddene om mere kompetenceudvikling og sparring om sprogvurderingerne, fx hvis forvaltningen har valgt at indføre sprogvurdering af andre aldersgrupper.

I forvaltninger, som i mindre grad understøtter arbejdet, kan dagtilbuddene selv efterspørge støtte, fx fra sprogkonsulenter, til gennemførelse af sprogvurderinger eller omsætning af sprogvurderingsresultater til konkrete pædagogiske tiltag i dagtilbuddenes læringsmiljøer.

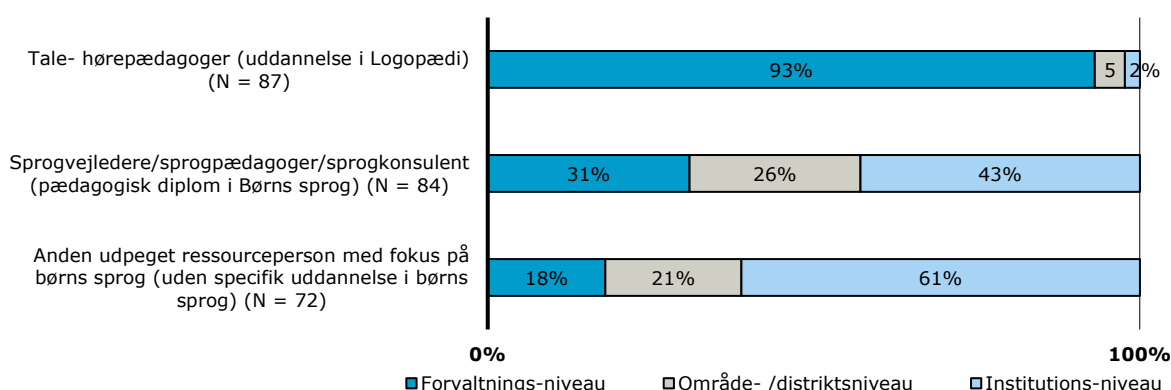
4.4 Ressourcepersoner i sprogudviklingsarbejdet

En vigtig aktørgruppe i understøttelsen af dagtilbuddenes arbejde med sprogudvikling er faglige resourcepersoner med kompetencer inden for børns sproglige udvikling. Undersøgelsen viser dog, at der er forskelle imellem landets kommuner i forhold til, hvor resourcepersonerne er forankret, og hvad deres rolle indebærer.

De gennemførte interviews indikerer, at tale-høre-pædagoger og sprogvejledere/sprogpædagoger (med diplom i Børns sprog) er vigtige resourcepersoner i arbejdet med sprogudvikling. Tale-høre-pædagoger varetager typisk en mere specialiseret funktion med fokus på børn med sproglige udfordringer, mens sprogvejledere og sprogpædagoger er involveret i det generelle arbejde i sprogunderstøttende læringsmiljøer.

Undersøgelsen viser, at der er stor lighed mellem forvaltningernes forankring af tale-høre-pædagoger og betydelige forskelle i, hvor sprogvejledere og sprogpædagoger er forankret. I næsten alle kommuner (93 pct.) er tale-høre-pædagoger forankret på forvaltningsniveauet, typisk som en del af PPR. Omvendt er der stor variation i forankringen af sprogvejledere og sprogpædagoger. I lidt under halvdelen af landets kommuner (43 pct.) er sprogvejlederne/sprogpædagogerne forankret på institutionsniveau. I 26 pct. af kommunerne er de forankret på områdeniveauet, mens 31 pct. har sprogvejledere/sprogpædagoger organiseret på forvaltningsniveauet.

Figur 4-5: På hvilket niveau er følgende resourcepersoner på dagtilbudsområdet primært forankret?

Note: N varierer mellem spørgsmål i figuren, fordi kommuner, der har svaret "Vi har ikke har denne resourceperson" og "Ved ikke", er taget ud af analysen.

Fire kommuner tilkendegiver ikke at have tale-høre-pædagoger, fire at de ikke har sprogpædagoger/sprogvejledere, og 13 at de ikke har en "Anden udpeget resourceperson". Tre svarer "Ved ikke" til spørgsmålet om forankring af sprogpædagoger/sprogvejledere, og syv svarer "Ved ikke" til spørgsmålet om anden resourceperson.

Undersøgelsen viser også, at en del kommuner har yderligere resourcepersoner i arbejdet med sprogudvikling (uden en specifik uddannelse i børns sprog). Disse er i overvejende grad forankret på

institutionsniveau (i 61 pct. af kommunerne), mens det i 21. pct. af kommunerne er på områdeniveau og i 18 pct. på forvaltningsniveauet.

De kvalitative interviews indikerer, at ressourcepersoner på institutions- eller områdeniveau typisk er ansvarlige for eller understøtter arbejdet med sprogvurderinger samt deltager i netværk med fokus på sprogarbejdet på tværs af dagtilbud. De kan også have en rolle i forhold til kommunale og lokale tiltag inden for sprogarbejdet og i at sikre arbejdet med sprog i det generelle læringsmiljø.

Interviewene viser samtidig, at ressourcepersonernes konkrete funktioner varierer fra kommune til kommune. Nogle kommuner har tosprogskonsulenter med et særligt ansvar for tosprogede børns sprog, sprogkonsulenter, der kun arbejder med sprogudvikling, eller pædagogiske konsulenter, som ved siden af andre opgaver har et ansvar for at give dagtilbuddene sparring i forhold til sprogudviklingsarbejdet. Der er også forskel på, om ressourcepersonerne kun er ansvarlige for 0-6-årsområdet eller hele 0-16-årsområdet.

Boks 4-3: Eksempel på centralt placerede ressourcepersoner inden for sprog

Case: Team af sprogvejledere i forvaltningen

En kommune har i forvaltningen en stab af sprogvejledere og tosprogskonsulenter, der hjælper institutioner i arbejdet med sprogudvikling. Ansvaret for arbejdet med sprog ligger hos decentrale ledere, men de har mulighed for at hente hjælp hos det centralt placerede team. Teamet af sprogvejledere understøtter primært de pædagogiske ledere og medarbejdere.

Teamet varetager forskellige opgaver. De er blandt andet med til at implementere nye kommunale tiltag på sprogområdet, deltager i netværksmøder, tilrettelægger konkrete indsatser og afholder temadage. De forbereder sig sammen og koordinerer på deres fælles kontor, men størstedelen af deres arbejdstid foregår ude i daginstitutionerne.

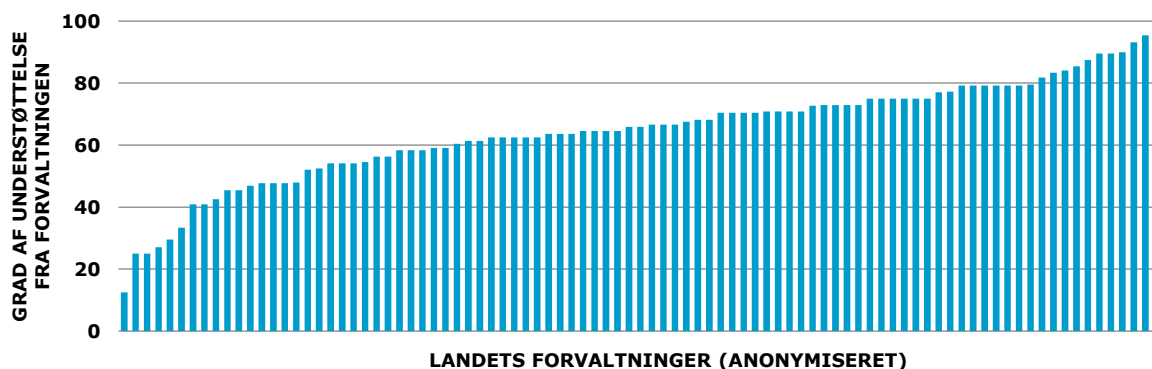
Teamlederen for staben fortæller: *"Det sikrer en vis styring, at vi sidder centralt, selvom vi ikke styrer bevidst. Vi går ud med noget herfra – og det er jo også en styring, uden at det er noget, der har været igennem en politisk mølle. Det har vi vide rammer til at gøre. Det er også det, der gør, at det fungerer, fordi jeg oplever, det er noget, vi er fælles om med dagtilbuddene – jeg oplever ikke, at der er et 'os' og 'dem'."*

4.5 Samlet billede af forvaltningernes understøttelse og samarbejde

De forudgående afsnit har både vist forskelle og ligheder i, hvordan og hvorvidt de kommunale forvaltninger understøtter dagtilbuddenes arbejde med sprogudvikling. Dette afsnit samler op på dette ved at tegne et samlet billede af forvaltningernes understøttelse. Dette gøres med et indeks, som samler de tre elementer, som omhandler understøttelse: understøttelse af det faglige arbejde, understøttelse af dagtilbudspersonalets kompetencer samt understøttelse af arbejdet med sprogvurderinger. Elementet omhandlende ressourcepersoner indgår ikke i indekset, da det ikke er entydigt, om forvaltningen understøtter dagtilbuddenes arbejde mere eller mindre, når ressourcepersonerne er ansat på institutionsniveau frem for på forvaltningsniveau (se bilag 1 for yderligere beskrivelse af, hvordan indekset er konstrueret).

Figur 4-6 herunder viser, hvordan landets forvaltninger fordeler sig på indekset. En høj score indikerer, at forvaltningen i høj grad understøtter dagtilbuddenes arbejde med børnenes sprogudvikling, mens en lav score indikerer en lav grad af understøttelse. En høj score kommer til udtryk ved, at forvaltningen i meget høj grad understøtter både det daglige sprogudviklingsarbejde i dagtilbuddene, dagtilbudspersonalets kompetencer i arbejdet med sprog og dagtilbuddenes arbejde med sprogvurderinger.

Figur 4-6: Fordeling af forvaltninger på indeks for understøttelse af sprogudviklingsarbejdet

N = 91

Note: Gennemsnit = 64.6, min. = 12.5, max = 97.7, standardafvigelse = 16.4, 25. percentil = 56.25, 75. percentil = 75.0.

Figuren tegner et billede af, at næsten alle forvaltninger til en vis grad understøtter dagtilbuddenes arbejde med sprogudvikling. 75 pct. af forvaltningerne har en score over 56, hvilket indikerer en overvejende grad af understøttelse. Blandt de resterende 25 pct. af forvaltningerne, som scorer under 56, er der kun seks forvaltninger, som scorer under 40, hvilket igen indikerer, at næsten alle forvaltninger til en vis grad understøtter dagtilbuddenes arbejde med sprogudvikling. Dette er ikke videre overraskende, da analysen har fokus på de dele af sprogudviklingsarbejdet, hvor forvaltningerne har et handlerum inden for rammerne af den styrkede pædagogiske læreplan.

Der er dog stadig en væsentlig variation mellem forvaltningernes understøttelse, hvilket er med til at styrke billedet af, at forvaltningerne arbejder på forskellige måder med sprogudvikling. 25 pct. af de kommunale forvaltninger har en score mellem 75 og 99, og understøtter derfor i meget høj grad sprogudviklingsarbejdet. Fire af forvaltningerne har en særlig høj grad af understøttelse, afspejlet i en score på over 90. Omvendt har kun én forvaltning en score under 25 (13), hvilket peger mod, at næsten ingen forvaltninger kan siges ikke at understøtte arbejdet med sprogudvikling. Yderligere viser Figur 4-6 en gradvis stigning for den store midtergruppe af forvaltninger, der går fra en vis grad af understøttelse til en betydelig grad af understøttelse.

5. OPFØLGNING OG KVALITETSUDVIKLING

Dette kapitel præsenterer undersøgelsens fund i forhold til forvaltningernes opfølgning på og kvalitetsudvikling af sprogudviklingsarbejdet. I opfølgningen indgår på den ene side forvaltningens indsamling af ledelsesinformation om sprogudviklingsarbejdet. Det gælder både kvantitative og kvalitative data – der giver mulighed for opfølgning på dagtilbuddenes arbejde. På den anden side er anvendelse af data en vigtig del af opfølgningen. Forvaltningen kan her anvende data fx i kvalitetsrapporter eller som afsæt for en dialog med dagtilbudsledere om kvaliteten af sprogarbejdet og resultaterne heraf.

Figur 5-1: Forståelse af opfølgning og kvalitetsudvikling

I boksen herunder opsummeres hovedfund i analysen af forvaltningernes arbejde med opfølgning og kvalitetsudvikling.

Boks 5-1: Hovedfund fra analyse af forvaltningernes arbejde med opfølgning og kvalitetsudvikling

- Næsten alle kommunale forvaltninger indsamler og anvender ledelsesinformation til at kvalitetsudvikle dagtilbuddenes arbejde med sprogudvikling. Forvaltningerne gennemfører dog dette arbejde i forskellig grad og med forskellige systematikker.
- Hovedparten af forvaltningerne indsamler i høj eller i meget høj grad kvantitative data om børnegruppens sprogudvikling. Dette dækker særligt over sprogvurderingsresultater.
- Halvdelen af forvaltningerne indsamler i høj eller i meget høj grad viden gennem planlagte dialoger med dagtilbudsledere (50 pct.). Dertil får en mindre del i høj eller i meget høj grad viden gennem tilbagemeldinger fra faglige ressourcepersoner (39 pct.) og udvalgt personale fra daginstitutionerne (37 pct.).
- De fleste forvaltninger anvender ledelsesinformation i dialogen med dagtilbudsledere om sprogudviklingsarbejdet og på politisk niveau. Der er mere variation i, hvorvidt forvaltningerne bruger ledelsesinformation til at udvikle og igangsætte initiativer på sprogudviklingsområdet for de 0-6-årige børn. Omkring to tredjedele anvender ledelsesinformation til at indkredse pejlemærker for sprogudviklingsarbejdet og udpege indsatsområder.

5.1 Indsamling af ledelsesinformation

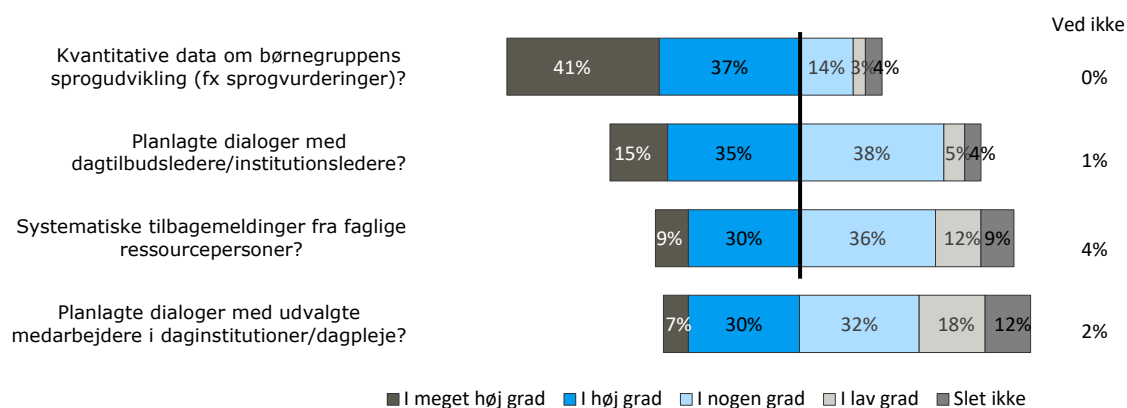
Den ene side af opfølgningen er forvaltningernes indsamling af ledelsesinformation og viden om dagtilbuddenes arbejde med sprogudvikling. I undersøgelsen er der skelnet mellem indsamling af kvantitative data, fx sprogvurderingsresultater, og viden om sprogudviklingsarbejdet, typisk fra dialoger med ledere og medarbejdere, der indgår i sprogudviklingsarbejdet, herunder planlagte tilsyn.

Undersøgelsen viser, at der både er ligheder og betydelige forskelle mellem forvaltningernes indsamling af ledelsesinformation og viden om sprogudviklingsarbejdet. Som det fremgår af Figur 5-2 oplever hovedparten af dagtilbudscheferne (78 pct.), at deres forvaltning i høj eller i meget høj grad

indsamler kvantitative data om børnegruppens sprogudvikling. Derimod angiver 22 pct., at deres forvaltning i nogen grad, lav grad eller slet ikke indsamler kvantitative data om sprogudvikling.

De interviewede forvaltningschef peger på, at de kvantitative data, som indsamles, primært er resultater af sprogvurderinger af børnene. I nogle forvaltninger fokuserer de primært opfølgningen på udviklingen for børn med sproglige udfordringer, mens andre forvaltninger indsamler data for den samlede børnegruppe.

Figur 5-2: I hvilken grad indsamler forvaltningen ledelsesinformation og viden om dagtilbuddenes arbejde med børnegruppens sprogudvikling ved følgende?

N = 91

Undersøgelsen viser en større variation mellem landets forvaltninger, når det kommer til indsamlingen af andre typer viden end data om børnenes sproglige udvikling. Halvdelen af forvaltningerne (50 pct.) indsamler i høj eller i meget høj grad viden om sprogudviklingsarbejdet gennem planlagte dialoger med dagtilbuds- eller institutionsledere. De kvalitative interviews indikerer, at dette blandt andet dækker over det planlagte tilsyn i det enkelte dagtilbud, hvor sprogarbejdet indgår som ét blandt flere temaer. Andre forvaltninger har yderligere planlagte kvalitetsdialoger med dagtilbudsledelsen, som giver viden om arbejdet med sprogudvikling.

Boks 5-2: Eksempel på indsamling af data

Case: Indsamling kvalitativ viden om sprogudvikling

I en kommune er der stort fokus på at indhente viden, som kan supplere data fra sprogvurderinger. Forvaltningen forsøger at være tæt på arbejdet i dagtilbuddene og derved få en nuanceret indsigt i og bedre helhedsforståelse af sprogudviklingsarbejdet i kommunen.

Forvaltningen trækker på flere forskellige videnskilder. Først har forvaltningen det almindelige tilsyn, der blandt andet sætter fokus på sprog. Dette kobles til forskellige mødefora, som bidrager med specifik viden om arbejdet med sprog, fx sprogvejledermøder, dagtilbudsledermøder og tværfaglige møder med dagtilbudsledere, sprogkonsulenter og PPR. I disse fora følger konsulenterne op på udviklingen i de enkelte dagtilbud såvel som i forhold til kommunens sprogstrategi.

Samtidig får forvaltningen også tilbagemeldinger fra sprogvejledere, der gennemfører observationer og vejledninger, som giver viden om dagtilbuddenes daglige arbejde med sprogudvikling.

Viden fra dialoger og møder bruges i sammenhæng med sprogvurderinger til at sætte fokus på, om forvaltningen skal igangsætte nye tiltag, eller om bestemte dagtilbud kan gøre noget anderledes i deres praksis.

Undersøgelsen viser desuden, at en mindre andel, svarende til 39 pct. af forvaltningerne, i høj eller i meget høj får viden om sprogudviklingsarbejdet gennem systematiske tilbagemeldinger fra faglige ressourcepersoner, fx i netværk for sprogvejledere. Det gælder tilsvarende for 37 pct. af forvaltningerne, at de i høj eller i meget høj grad indsamler viden fra dialoger med udvalgt personale fra daginstitutionerne.

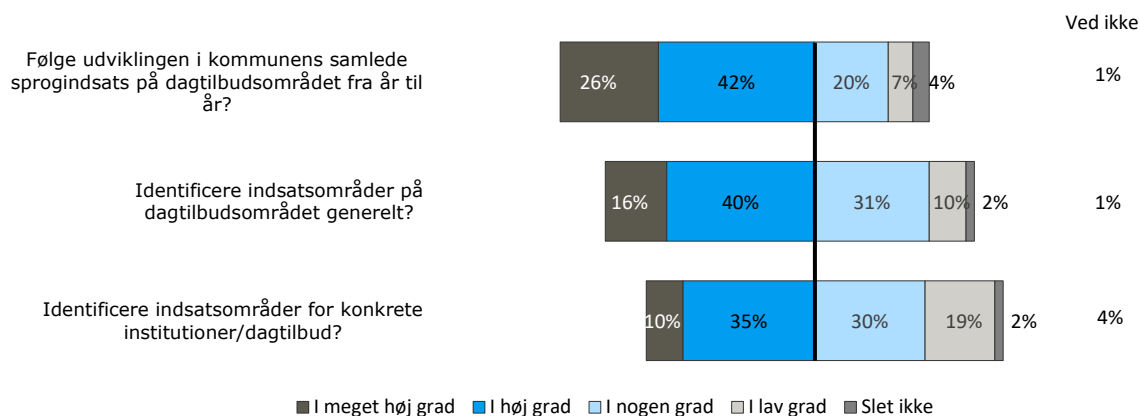
5.2 Anvendelse af ledelsesinformation

I forlængelse af indsamlingen af ledelsesinformation har undersøgelsen også fokus på, hvordan viden og data bliver anvendt af forvaltningerne til at styrke sprogudviklingsarbejdet. Fokus er dels på anvendelsen af sprogvurderingsresultater specifikt, dels på anvendelsen af bredere viden om sprogudvikling, som ikke kun knytter sig til børnenes sproglige niveau, herunder de nævnte dialoger med ledelse, ressourcepersoner og personale.

Der tegner sig overordnet et blandet billede af, hvorvidt og hvordan landets forvaltninger anvender ledelsesinformation til at styrke sprogudviklingsarbejdet i dagtilbuddene.

Som beskrevet ovenfor indikerer de kvalitative interviews, at resultater fra sprogvurderinger er den primære datakilde i flere forvaltninger til at følge sprogudviklingen. Når det kommer til anvendelsen heraf, viser analysen (Figur 5-3), at forvaltningen i flere kommuner (68 pct.) i høj eller i meget høj grad anvender sprogvurderingsresultater til en systematisk opfølgning på udviklingen i kommunens samlede sprogindsats på dagtilbudsområdet. Dette indikerer omvendt også, at 31 pct. af landets forvaltninger i nogen grad, lav grad eller slet ikke bruger sprogvurderingsresultaterne til at følge den kommunale sprogindsats. På tværs af interviews fortæller dagtilbudsschefer, at anvendelsen af sprogvurderingsresultater sker for at skabe et bredt billede af børnegruppens sprogudvikling.³

Figur 5-3: I hvilken grad anvender forvaltningen resultater fra sprogvurderinger systematisk til følgende?

N = 91

Variationen mellem forvaltningerne er endnu tydeligere, når det kommer til at anvende sprogvurderingsresultaterne til udpegning af indsatsområder for sprogudviklingsarbejdet. Der er i den sammenhæng tale om en anvendelse, som sker i sammenhæng med de fastsatte mål for læreplanstemaet om *kommunikation og sprog* og i forhold til de enkelte dagtilbuds lokale pædagogiske læreplan.

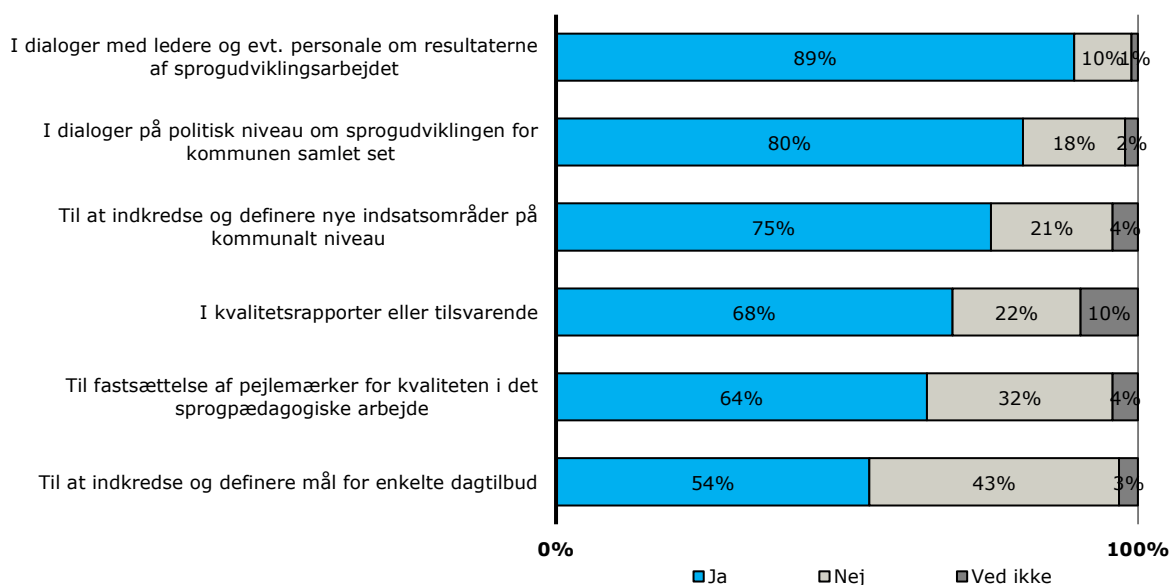
³ Der er en statistisk signifikant sammenhæng imellem, i hvor høj grad man indsamler kvantitative data, og i hvor høj grad data fra sprogvurderinger bruges til at følge udviklingen (Chi2-test). Kun enkelte forvaltninger (3) angiver, at de i høj eller i meget høj grad indsamler kvantitative data, men slet ikke eller kun i lav grad benytter den til at følge udviklingen. 11 forvaltninger, der i høj grad eller i meget høj indsamler data, svarer i nogen grad.

Konkret anvender lidt mere end halvdelen af landets forvaltninger (56 pct.) i høj grad sprog vurderingsresultaterne systematisk til at identificere nye indsatsområder for dagtilbudsområdet i kommunen (Figur 5-3). Ligeledes bruger 45 pct. af de kommunale forvaltninger resultaterne til at identificere indsatsområder for det enkelte dagtilbud. Der er i begge sammenhænge en væsentlig andel af forvaltningerne, som i mindre grad anvender sprog vurderingsresultaterne til at udpege nye indsatsområder generelt og for specifikke dagtilbud.

Når man ser på kommunernes anvendelse af ledelsesinformation mere bredt og ikke alene på anvendelsen af sprog vurderingsresultaterne, viser undersøgelsen, at landets kommunale forvaltninger ser forskellige anvendelsesmuligheder af ledelsesinformation (Figur 5-4).

I hovedparten af kommunerne (89 pct.) anvender forvaltningen den indsamlede viden i dialoger med ledere og personale om resultaterne af sprog udviklingsarbejdet. Analysen af de kvalitative interviews indikerer, at den centrale bevæggrund er, at forvaltningen får mulighed for at støtte en udvikling i dagtilbuddenes arbejde med sprog. Med afsæt i resultaterne forsøger forvaltningen at støtte en dialog mellem ledelse og personale om, hvordan resultaterne skal forstås og bruges i det videre arbejde. Det kan fx være ved en sprog konsulent, som faciliterer og deltager i en dialog med ledelse og personale om resultaterne.

Figur 5-4: Anvender forvaltningen ledelsesinformation og viden om dagtilbuddenes arbejde med børnegruppens sprogudvikling til følgende?

N = 91

Resultaterne viser derimod en større variation ved, at halvdelen af forvaltningerne (54 pct.) anvender ledelsesinformationen til at indkredse og definere mål for det enkelte dagtilbud. De gennemførte interviews indikerer, at nogle forvaltninger går tæt på og understøtter dagtilbudsledelsen og personalet i tolkning og forståelse af data, som de kan bruge til at sætte mål for det videre arbejde med sprog udvikling i sammenhæng med målene i den styrkede pædagogiske læreplan. Dagtilbudsscheferne fortæller, at anvendelsen af ledelsesinformation giver et belæg for at vurdere, om sprog udviklingsarbejdet foregår hensigtsmæssigt, eller om der er behov for nye tiltag målrettet bestemte målgrupper eller områder af sprog udviklingen.

Resultaterne af spørgeskemaundersøgelsen viser også, at de fleste af de kommunale forvaltninger anvender ledelsesinformation og viden om sprogudviklingsarbejdet på et politisk og strategisk niveau. 80 pct. af forvaltningerne anvender ledelsesinformation til politiske dialoger om sprogudvikling i kommunen (Figur 5-4). Sammenhængende fortæller de interviewede dagtilbudsschefer, at resultaterne og viden fra tilsyn og dialoger anvendes til at kvalificere den politiske og strategiske dialog om børns tidlige sprogudvikling.

I flere af forvaltningerne fører ledelsesinformationen også til handlinger. I 75 pct. af kommunerne anvender forvaltningen information og viden til at udpege nye indsatsområder, mens det i 64 pct. af kommunerne bidrager til at fastsætte pejlemærker for kvaliteten af det sprogpædagogiske arbejde. De kvalitative erfaringer peger mod, at forvaltningerne ser ledelsesinformationen som en platform for at træffe kvalificerede valg i sprogudviklingsarbejdet. Nogle forvaltninger har fx anvendt sprogvurderingsresultater til at se, om bestemte målgrupper ikke bliver mødt i den eksisterende indsats og med det afsat defineret nye indsatsområder, fx en tidlig indsats målrettet 0-2-årige.

Boks 5-3: Eksempel på anvendelse af sprogvurderingsresultater

Case: Anvendelse af sprogvurderingsresultater på flere niveauer

I en kommune ser forvaltningen sprogvurderingsresultater som en kerne i kvalitetsudviklingen af dagtilbuddenes arbejde med sprog. Arbejdet med resultater fra sprogvurderinger bliver implementeret på flere niveauer og med tæt involvering fra forvaltningen.

Først bruger forvaltningen selv resultaterne til at informere det politiske niveau om sprogudvikling i kommunen, hvilket hvert andet år fører til udpegning af nye indsatsområder. Dernæst har forvaltningen møder med kommunens områdeledere, hvor de sammen fortolker sprogvurderingsresultaterne for kommunen og forsøger at udpege en fremadrettet retning for sprogudviklingsarbejdet, som områdelederne kan tage med videre.

Yderligere har forvaltningen udarbejdet en standard for, hvordan sprogvurderingsresultaterne skal anvendes i de enkelte dagtilbud. Dette arbejde støttes af en sprogkonsulent, som kommer med forslag til fortolkning og anvendelse af data for børnegruppen. Udviklingen af en standard og den løbende støtte er et forsøg på at skærpe anvendelsen af data. Kommunens dagtilbudschef fortæller:

"Vi startede med at tænke, at vi skal bare sige, at de skulle arbejde med data, men de definerede det på 700 forskellige måder. Så det gik ikke. Det har været et langt, sejt træk at følge op. De ser vi nu resultaterne af."

Supplerende analyser viser, at få forvaltninger (5 pct.) ikke benytter ledelsesinformation til nogen af de adspurgte områder, som fremgår af Figur 5-4. Derudover viser analysen en sammenhæng imellem indsamling og anvendelse af ledelsesinformation.⁴ De forvaltninger, der angiver, at de i mindre grad indsamler ledelsesinformation, er også mindre tilbøjelige til at anvende ledelsesinformation til at udvikle sprogudviklingsarbejdet. Omvendt er forvaltninger, der indsamler mere information om sprogudviklingsarbejdet, også tilbøjelige til at anvende denne information i flere opfølgende aktiviteter.

5.3 Samlet billede af forvaltningernes opfølgning og kvalitetsudvikling

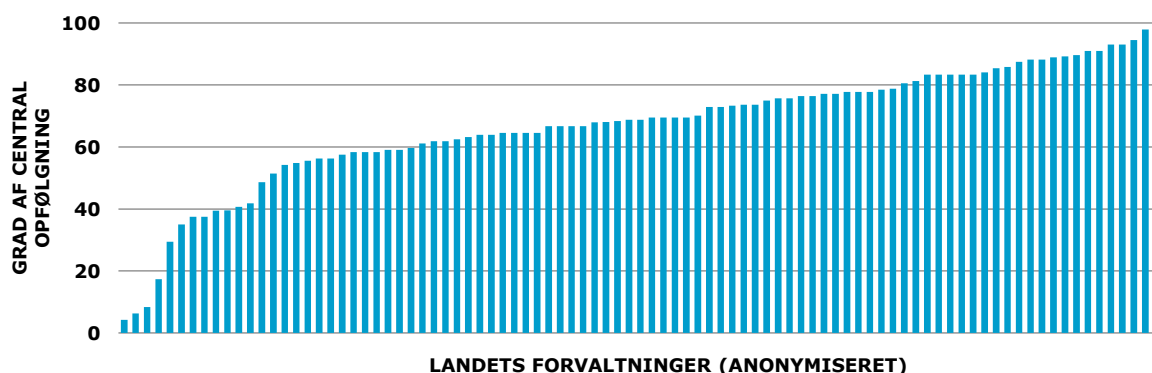
De tidligere afsnit har indikeret, at de adspurgte forvaltninger indsamler og anvender ledelsesinformation til at kvalitetsudvikle dagtilbuddenes arbejde med sprogudvikling. Analysen peger samtidig også mod, at forvaltningerne gennemfører dette arbejde i forskellige grader og med forskellige systematikker.

⁴ Sammenhængen af undersøgt ved at danne to variable, der udtrykker forvaltningernes gennemsnitscore på henholdsvis spørgsmål om indsamling og anvendelse af ledelsesinformation. Pearsons r-korrelationen imellem de to variable er 0,55 og statistisk signifikant (p-værdi < 0,001).

Som en opsamlende analyse følger herunder et overordnet indeks for opfølgning og kvalitetsudvikling, der viser, i hvor høj grad de kommunale forvaltninger samlet set følger op på sprogudviklingsarbejdet (Figur 5-5). Indekset er konstrueret som et formativt indeks, der samler de analyser, som er beskrevet i forrige afsnit om indsamling og anvendelse af ledelsesinformation (se bilag 1 for yderligere beskrivelse af, hvordan indekset er konstrueret).

Figuren herunder viser fordelingen af forvaltningerne. En høj score indikerer, at de kommunale forvaltninger i høj grad følger op på sprogudviklingsarbejdet, mens en lav score indikerer en lav grad af opfølgning. En høj score udtrykker, at den pågældende forvaltning indsamler flere forskellige data om sprogudviklingsarbejdet, og at forvaltningen i høj grad anvender disse data til at udvikle kvaliteten af arbejdet. En lav score udtrykker omvendt, at forvaltningen i lavere grad indsamler og anvender ledelsesinformation.

Figur 5-5: Fordeling af forvaltninger på indeks for opfølgning og kvalitetsudvikling

N = 91

Note: Gennemsnit: 66.9, min. = 4.2, max = 97.9, standardafvigelse = 19.6, 25. percentil = 58.33, 75. percentil = 80.56.

Indekset viser, at de fleste forvaltninger i et vist omfang indsamler og anvender ledelsesinformation. Således placerer 75 pct. af forvaltningerne sig med en værdi over 58 og har derved en overvejende høj grad af opfølgning på sprogudviklingsarbejdet. Blandt de 25 pct. af forvaltningerne med en score under 58, er det kun fem, hvis score ligger under 30. Dette indikerer igen, at næsten alle forvaltninger i et vist omfang følger op på dagtilbuddenes arbejde med sprogudvikling.

Det er samtidig vigtigt at hæfte sig ved, at der stadig er væsentlige forskelle imellem forvaltningerne. 25 pct. af forvaltningerne har en score mellem 81-98 og har dermed en meget høj grad af opfølgning. Blandt disse har syv forvaltninger en score over 90 og må derfor siges at arbejde med en særlig høj grad af opfølgning. Omvendt har tre forvaltninger en score under 10, hvilket peger mod en meget lav grad af opfølgning på sprogudviklingsarbejdet. Desuden viser Figur 5-5 en gradvis stigning for den store midtergruppe af forvaltninger fra en vis grad af opfølgning til en betydelig grad af opfølgning

6. FORVALTNINGERNES SAMLEDE ORGANISERING AF SPROGUDVIKLINGSARBEJDET I DAGTILBUD

De foregående kapitler har analyseret tre dimensioner af forvaltningernes organisering og rammesætning af arbejdet med sprogudvikling i dagtilbud. Kapitlerne har vist, at de fleste forvaltninger til en vis grad arbejder med hver af de tre dimensioner, men også at der er betydelige forskelle i forvaltningernes arbejde.

Dette afsluttende kapitel undersøger sammenhænge imellem de forskellige dimensioner; konkret hvordan forvaltningernes strategi og rammer for sprogudviklingsarbejdet hænger sammen med understøttelse heraf og opfølgning herpå. Ligeså præsenterer kapitlet et samlet mål for forvaltningernes organisering af sprogudviklingsarbejdet, der udtrykker, hvor centralt eller decentralt landets forvaltninger samlet set har forankret arbejdet med sprogudvikling i dagtilbud.

6.1 Sammenhænge i organiseringen af sprogudviklingsarbejdet

I dette afsnit belyses sammenhænge i forvaltningernes organisering af sprogudviklingsarbejdet ved strategi og rammer, understøttelse af det pædagogiske arbejde og opfølgning på og kvalitetsudvikling af dagtilbuddenes arbejde med børns sprog.

En analyse af sammenhængen mellem de tre dimensioner fremgår af Tabel 6-1 herunder, der viser korrelationer imellem de tre indeks. Tabellen viser, at der mellem alle tre indeks er en stærk positiv og statistisk signifikant sammenhæng. En høj værdi på indekset for én dimension hænger på den måde sammen med høje værdier på de øvrige dimensioner. Omvendt hænger en lav værdi på én dimension sammen med lave værdier på de øvrige.

Har man som forvaltning valgt, at rammerne for sprogudviklingsarbejdet fastsættes ude i de enkelte dagtilbud (decentralt), vil forvaltningen i de fleste tilfælde altså også være mindre tilbøjelig til at understøtte og ligeså i mindre grad følge op på institutionernes sprogudviklingsarbejde. Har man omvendt valgt, at forvaltningen skal spille en større rolle i sprogudviklingsarbejdet (centralt), gør dette sig sandsynligvis gældende i alle aspekter af arbejdet.

På trods af den stærke sammenhæng er der fortsat også væsentlige nuancer i billedet. Der er således flere forvaltninger, hvor en lav grad af rammesætning ikke betyder en lav grad af understøttelse eller opfølgning. Ligeså er der flere forvaltninger som eksempelvis har en høj grad af opfølgning, men en lavere grad af understøttelse og rammesætning. Dette viser, at der stadig er væsentlige variationer imellem de enkelte forvaltninger, på trods af en overordnet sammenhæng mellem de tre dimensioner.

Tabel 6-1: Sammenhænge imellem de dimensioner af forvaltningernes organisering

	Strategi og rammer	Understøttelse og samarbejde	Opfølgning og kvalitetsudvikling
Strategi og rammer	1		
Understøttelse og samarbejde	0,61***	1	
Opfølgning og kvalitetsudvikling	0,65***	0,58***	1

N = 91

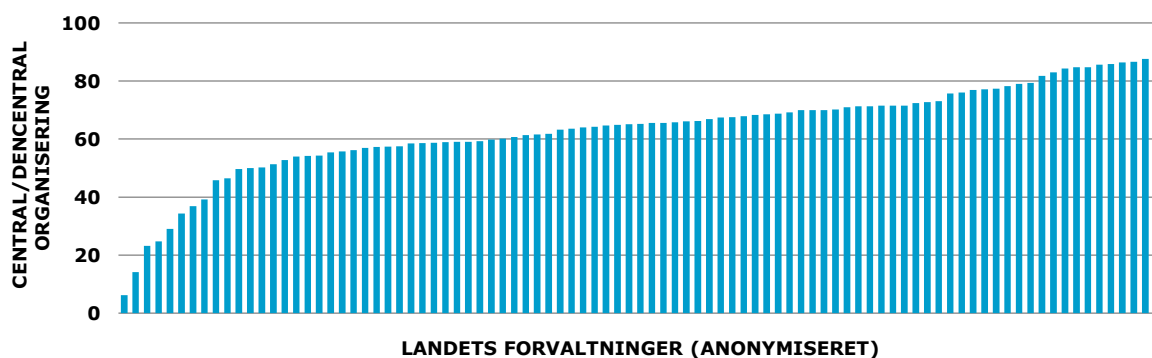
Note: * $p < 0,05$, ** $p < 0,01$, *** $p < 0,001$. Korrelationer og p-værdier er baseret på Pearsons r. Pearsons r går fra -1 til 1, hvor -1 indikerer en perfekt negativ lineær sammenhæng og 1 en perfekt positiv sammenhæng.

6.2 Den samlede grad af centralisering i forvaltningernes organisering

Den positive sammenhæng mellem de tre indeks giver anledning til at danne et samlet indeks på tværs af de tre dimensioner (Figur 6-1). Indekset er konstrueret som et formativt indeks, der samler de tre dimensioner (se bilag 1 for yderligere beskrivelse af, hvordan indekset er konstrueret).

En høj score indikerer, at de kommunale forvaltninger i høj grad har organiseret sprogudviklingsarbejdet centralt, mens en lav score omvendt indikerer en decentral organisering. En central organisering kommer til udtryk ved, at forvaltningerne i høj grad rammesætter, understøtter og følger op på sprogudviklingsarbejdet, mens det modsatte gælder for en decentral organisering.

Figur 6-1: Samlet indeks for central/decentral organisering

Note: N = 91. Gennemsnit: 63.3, min. = 4.7, max = 81.4, standardafvigelse = 12.5, 25. percentil = 57.0, 75. percentil = 71.5.

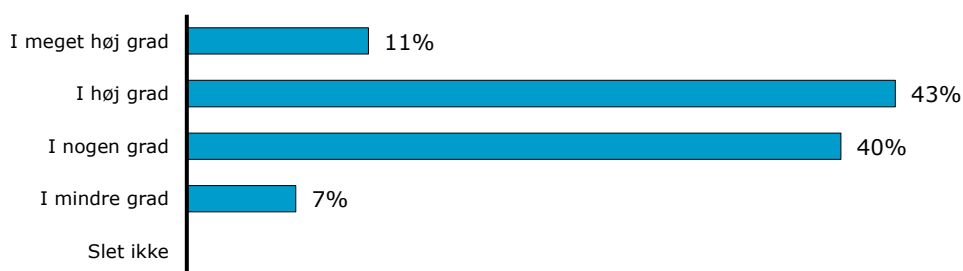
Hovedparten af forvaltningerne har i et vist omfang en central organisering af sprogudviklingsarbejdet, når det kommer til de tre dimensioner, som undersøgelsen har fokus på. Således placerer 75 pct. af forvaltningerne sig med en værdi over 57 og har derved en overvejende central organisering. Blandt de 25 pct., som scorer under 57, har kun 11 forvaltninger en score under 50. Dette understøtter billedet af, at de fleste forvaltninger til en vis grad organiserer en del af sprogudviklingsarbejdet, men at der stadig er nogle forvaltninger, som har en mere decentral organisering.

Det er vigtigt at have in mente, at analysen har fokus på de dele af sprogudviklingsarbejdet, hvor forvaltningerne har et handlerum inden for rammerne af den styrkede pædagogiske læreplan. Det er på den baggrund forventeligt, at de fleste forvaltninger i et vist omfang vil rammesætte, understøtte og følge op og derfor have en relativt høj score.

Der er dog stadig væsentlige forskelle imellem forvaltningerne. En fjerdedel af forvaltningerne scorer fra 71-81 og har dermed samlet en høj grad af central organisering. Der er samtidig også fire forvaltninger, som scorer under 25 og derved i høj grad har en decentral organisering af sprogudviklingsarbejdet. Størstedelen af forvaltningerne placerer sig et sted herimellem med en gradvis stigning fra en vis grad af central organisering til en betydelig grad af central organisering.

Spørgeskemaundersøgelsen viser også, hvordan dagtilbudsscheferne ser på organiseringen af dagtilbuddenes arbejde med sprogudvikling – konkret i hvilken grad de oplever, at rammerne for sprogudviklingsarbejdet er fastsat af forvaltningen – dog stadig inden for rammerne af den styrkede pædagogiske læreplan (Figur 6-2). 54 pct. af dagtilbudsscheferne vurderer, at forvaltningen i høj eller i meget høj grad fastsætter rammerne for sprogudviklingsarbejdet. 40 pct. vurderer, at forvaltningen i nogen grad fastsætter rammerne, imens kun syv pct. oplever, at forvaltningen i mindre grad gør dette.

Figur 6-2: I hvilken grad oplever du samlet set, at rammerne for sprogudviklingsarbejdet i din kommune er fastsat af forvaltningen, sammenlignet med hvor meget der fastlægges i de enkelte dagtilbud?

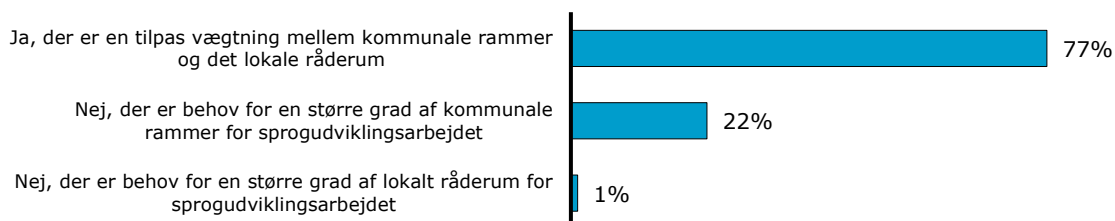

N = 91

Dette billede stemmer overens med forvaltningernes fordeling på det samlede indeks for organiseringen af sprogudviklingsarbejdet, hvor hovedparten kan beskrives som overvejende centralt organiseret. Dette støttes af en positiv og signifikant sammenhæng imellem dagtilbudsschefernes egen vurdering af centraliseringsgraden og den pågældende kommunes score på det samlede indeks⁵.

Resultaterne fra spørgeskemaet indikerer også, hvorvidt dagtilbudsscheferne oplever, at der er den rette vægtning mellem centrale kommunale rammer og dagtilbuddenes lokale råderum i forhold til at sikre den ønskede kvalitet i sprogudviklingsarbejdet (Figur 6-3). Bredt set er dagtilbudsscheferne tilfredse med den nuværende organisering. 77 pct. af dagtilbudsschefer oplever, at kommunen har den rette vægtning mellem centrale rammer og lokalt råderum, mens 22 pct. gerne ser en større grad af central organisering af sprogudviklingsarbejdet.

Figur 6-3: Vurderer du, at der er den rette vægtning mellem centrale kommunale rammer og dagtilbuddenes lokale råderum i forhold til at sikre den ønskede kvalitet i sprogudviklingsarbejdet?

N = 91

Supplerende analyser viser en sammenhæng mellem svarene i Figur 6-3, og hvor centralt eller decentralt forvaltningen vurderer, at den nuværende organisering af sprogudviklingsarbejdet er (Figur 6-2). Der er en tendens til, at dagtilbudsschefer, som ser et behov for en større grad af kommunale rammer for sprogudviklingsarbejdet, oftere angiver, at deres nuværende organisering er mere decentral. Ligeså scorer deres forvaltninger i gennemsnit lavere på det samlede indeks, sammenlignet med de forvaltninger hvor dagtilbudsschefer oplever en tilpas vægtning.

6.3 Forskelle mellem forvaltninger med forskellige baggrundskarakteristika

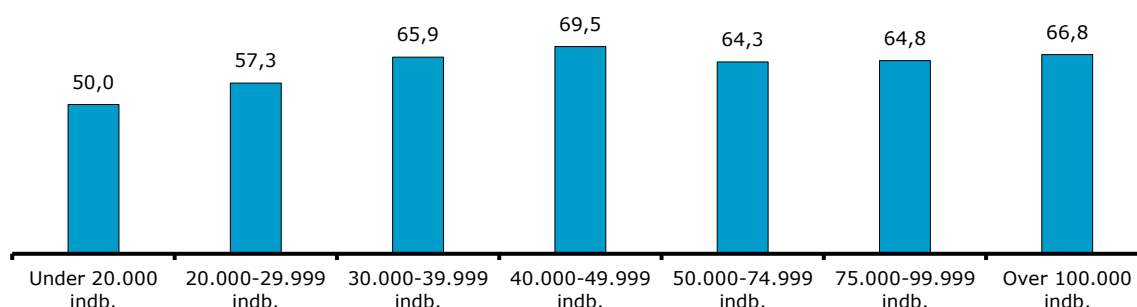
I dette afsluttende afsnit analyseres, hvorvidt bestemte baggrundskarakteristika har betydning for, hvor centralt eller decentralt forvaltningerne samlet set organiserer sprogudviklingsarbejdet i dagtilbud. Dette gælder betydningen af kommunernes størrelse (indbyggertal) og type (bykommune, mindre bykommune, mellemkommune, yderkommune), geografisk placering (region) og kommunens socioøkonomiske indeks.

⁵ Pearsons R = 0,66, p-værdi <0,0001).

Forskelle mellem kommuner af forskellige størrelse og forskellige kommunetyper

Figur 6-4 viser, hvordan forvaltninger fra kommuner af forskellige størrelser placerer sig på det samlede indeks. Der tegner sig her en tendens til, at de mindste kommuner (under 30.000 indbyggere) har en mere decentral organisering af sprogudviklingsarbejdet. Dette indikerer samtidig, at forvaltninger med færre dagtilbud (qua at der færre børn) altså i højere grad har organiseret sprogudviklingsarbejdet i den enkelte institution. I kommuner med over 30.000 indbyggere spiller forvaltningen en større rolle, men der er ingen tydelige forskelle imellem mellemstore og store kommuner.

Figur 6-4: Organisering i forvaltninger fra kommuner med forskellige indbyggertal

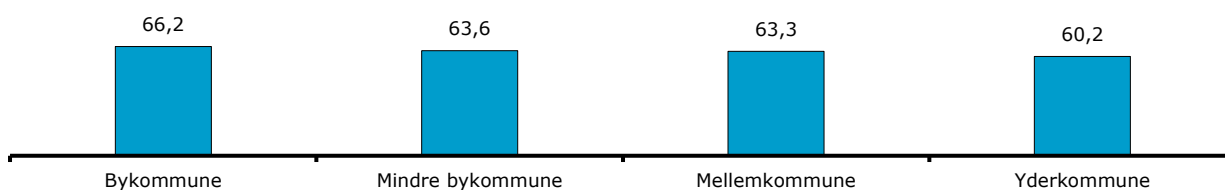

N = 91

Noter: Indbyggertal bygger på data fra Danmarks Statistik opgjort den 1/1 2019.

I sammenhæng med forskelle imellem kommunestørrelse viser Figur 6-5 også en tendens til, at sprogudviklingsarbejdet er mere centralt organiseret i bykommuner og mere decentralt organiseret i yderkommuner. Da der er et stort overlap, særligt imellem de mindste kommuner og yderkommuner, er dette ikke overraskende. Dette nuancerer dog forståelsen, at det særligt er bykommuner og ikke blot mellemstore eller store kommuner, der har en mere central organisering af sprogudviklingsarbejdet.

Figur 6-5: Organisering i forvaltninger fra forskellige kommunetyper

N = 91

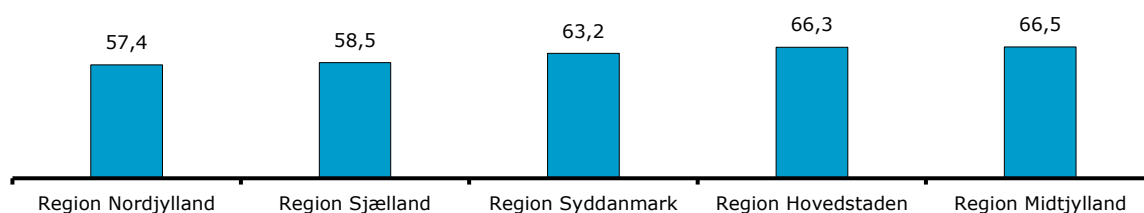
Note: Kommunegrupperne bygger på 2019-data fra noegletal.dk.

Forskelle imellem regioner

Analysen viser også, at der er væsentlige forskelle imellem regioner (Figur 6-6). Region Nordjylland og Region Sjælland er der, hvor sprogudviklingsarbejdet er organiseret mest decentralt, imens Region Hovedstaden og Region Midtjylland er de steder, hvor arbejdet er mest centralt organiseret. Region Syddanmark placerer sig i midten.

Forskellen imellem den gennemsnitlige score for kommuner i Region Nordjylland og Region Midtjylland svarer til forskellen mellem den 26. og 56. mest decentralt organiserede kommune. I den forstand er forskellen relativt markant. Noget af forskellen mellem regioner kan hænge sammen med, at særligt Region Nordjylland, men også Region Sjælland, er de regioner, hvor den største andel kommuner er yderkommuner. Omvendt er Region Hovedstaden den region med markant flest bykommuner.

Figur 6-6: Organisering i forvaltninger fra forskellige regioner

N = 91

Note: Bygger på 2019-data fra noegletal.dk.

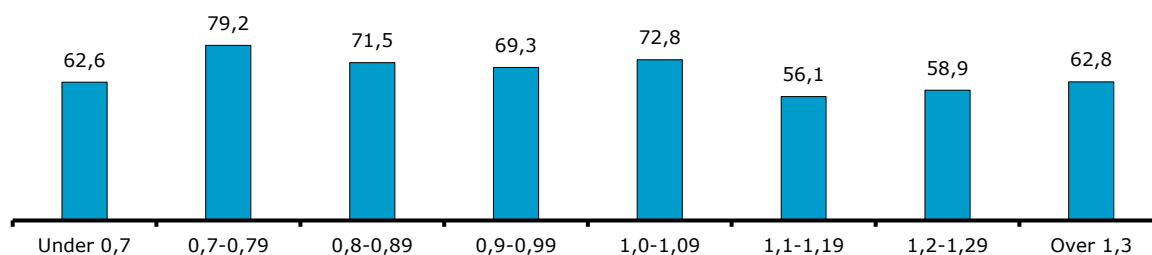
Region Midtjylland er imidlertid interessant, fordi den består af en jævn fordeling af kommunetyper. Derfor hænger de midtjyske forvaltningers valg af en relativt mere central organisering i mindre grad sammen med, at der også er en stor andel bykommuner. Forskellen til de andre regioner kan derfor også skyldes andre faktorer, herunder at der kun er fire kommuner i regionen, som har under 30.000 indbyggere, der også har en sammenhæng med graden af centralisering (Figur 6-4). En anden mulighed kan være, at forvaltningernes organisering af sprogudviklingsarbejdet er inspireret af andre nærliggende forvaltningers organisering. Dette kan dog ikke konkluderes inden for undersøgelsens rammer.

Forskelle i kommunale udgiftsbehov

Afsluttende ser analysen på, hvorvidt der er en sammenhæng mellem kommunernes udgiftsbehov og forvaltningernes organisering af sprogudviklingsarbejdet i dagtilbud. I Figur 6-7 er kommunerne opdelt efter deres score på et socioøkonomisk indeks, der beskriver deres udgiftsbehov relativt til andre kommuner. En værdi over 1 betyder, at kommunen har et større udgiftsbehov relativt til gennemsnittet af kommunerne, hvilket indikerer, at kommunerne er mere socioøkonomisk udfordret end gennemsnittet. En værdi lavere end 1 betyder omvendt et lavere udgiftsbehov, og at kommunerne er mindre socioøkonomisk udfordret relativt til gennemsnittet.

Figuren viser ikke en entydig tendens til forskelle mellem kommuner med forskellige udgiftsbehov. På den ene side har flere forvaltninger fra kommuner med udgiftsbehov under gennemsnittet (nøgletal under 1,0) en mere central organisering af sprogudviklingsarbejdet relativt til forvaltninger fra kommuner med et udgiftsbehov over gennemsnittet. Dette gælder dog ikke for forvaltningerne i de kommuner, hvis udgiftsbehov ligger længst under gennemsnittet (nøgletal under 0,7). Disse har i stedet den samme grad af centralisering, som er tilfældet for forvaltningerne i de kommuner, hvis udgiftsbehov ligger længst over gennemsnittet (nøgletal over 1,3). Sammenhængende er der ikke en klar tendens for forvaltningerne i kommunerne hvis udgiftsbehov ligger over gennemsnittet.

Figur 6-7: Samlet indeksscore opdelt på socioøkonomi

N = 91

Note: Data for socioøkonomiske indeks er fra noegletal.dk. Data er fra 2019. Indekset måler kommunens relative udgiftsbehov i forhold til andre kommuner på basis af en række socioøkonomiske kriterier.

BILAG 1: METODISK TILGANG

I dette bilag beskrives den metodiske tilgang, som ligger bag undersøgelsen med et specifikt fokus indsamling af data og behandling heraf.

Dataindsamling

Herunder beskrivelse udviklingen af et spørgeskema til landets dagtilbudsschefer samt indsamlingen af data ved spørgeskema og interviews.

Spørgeskemaudvikling

Under udviklingen af spørgeskemaet har Rambøll inddraget interessenter og eksperter til at kvalificere og validere spørgerammen. I udviklingsfasen er der gennemført syv telefoninterviews med to kommunale dagtilbudsschefer, eksperter fra faglige organisationer (BUPL, FOA, KL og Børn- og Kulturchefforeningen), Børne- og Undervisningsministeriet samt en forsker i børns sprogudvikling. Hensigten var at sikre en spørgeramme, som indfanger de væsentlige dele af forvaltningernes organisering af arbejdet med sprogudvikling.

Som sidste led i udviklingen af spørgerammen har Rambøll pilottestet spørgeskemaet blandt seks dagtilbudsschefer. Pilottesten har haft fokus på, om spørgsmålsformuleringer var meningsfulde i forhold til forvaltningernes organisering af og arbejdet med sprogudvikling. På baggrund af tilbagemeldinger fra dagtilbudsscheferne blev spørgeskemaet tilrettet inden den endelige udsendelse.

Gennemførelse af survey

Respondentgrundlaget for undersøgelsen er dagtilbudsschefer eller personer i lignende stillinger i alle landets 98 kommuner. Indledningsvist har Rambøll afsøgt de rette respondenter i forvaltningerne ved at ringe til forvaltningernes hovednumre, hvorefter den rette kontaktperson blev fundet i samarbejde med kommunen. Da det forekom essentielt for undersøgelsens kvalitet af besvarelser, blev der yderligere tilføjet mulighed for, at personen, som indledningsvist modtog spørgeskemaet, kunne videre-sende den til rette person i kommunen. Selve indsamlingsperioden gik fra mandag d. 18. november til fredag d. 6. december 2019 med løbende påmindelser via mail og telefonisk opfølgning.

I nedenstående tabel 1 fremgår den endelige svarprocent for spørgeskemaundersøgelsen.

Tabel 0-1: Svarprocent for spørgeskemaundersøgelse

	Besvarelser (antal/andel)
Gennemført	91 (93 %)
Nogen svar	3 (3 %)
Ikke gennemført	4 (4 %)

Analyserne præsenteret i rapporten bygger på svar fra de respondenter, der har gennemført hele spørgeskemaet.

Interviews med dagtilbudsschefer

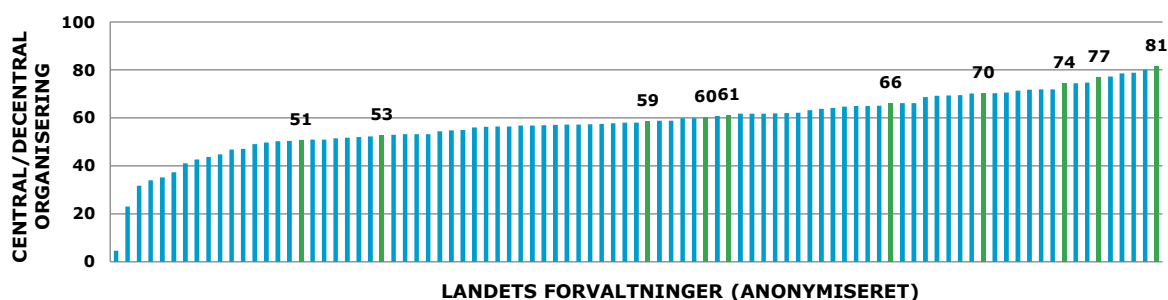
Rambøll har sideløbende med gennemførelsen af spørgeskemaundersøgelsen foretaget interviews med dagtilbudsschefer og andre personer i ledelsesgruppen fra 10 kommuner. De 10 interviews er gennemført med kommunerne eller telefonisk efter den enkelte kommunes ønske.

Udvælgelsen af de 10 kommuner er hovedsageligt foretaget ud fra et hensyn om at sikre spredning både i forhold til geografi og kommunestørrelse. Dertil er kommunerne udvalgt ud fra interessenter og eksperterens kendskab til kommuner, der har fokus på sprogudvikling i dagtilbud.

Casekommunerne repræsenterer alle fem regioner og er af forskellige størrelser (tre med under 40.000 indbyggere, fire med 50.000-75.000 indbyggere og tre med over 75.000 indbyggere). Der indgår både bykommuner, mindre bykommuner, mellemkommuner og yderkommuner. Dertil har kommunerne forskellige socioøkonomiske indeks (én under 0,7, to mellem 0.9-0.99, tre mellem 1.0-1.09, to mellem 1.1-1.19 og to mellem 1.2-1.29).

Foruden de demografiske forhold har forvaltningerne i casekommunerne også organiseret sprogudviklingsarbejdet forskelligt. Dette fremgår af det samlede indeks for forvaltningernes organisering af sprogudviklingsarbejdet, som er præsenteret i afsnit 6.2. Som vist i figuren herunder fordeler casekommunerne sig jævnt på indekset, dog med en lille overvægt af forvaltninger som har en mere central organisering af området.

Figur 0-1: Casekommuner på indeks for samlet organisering af sprogudviklingsarbejdet

Databehandling og analyse

De indsamlede data fra spørgeskemaundersøgelsen er dels analyseret deskriptivt, dels ved en konstruktion af indeks for forvaltningernes organisering af sprogudviklingsarbejdet. Herunder gennemgås konstruktionen af indeks.

I konstruktionen af indeks inddeles spørgsmål fra spørgeskemaet i grupper, der teoretisk afdækker samme dimension af forvaltningernes organisering af arbejdet med sprogudvikling i dagtilbud. Nedenstående tabel viser grupperingen af spørgsmål i de tre indeks. I tabellen, og i resten af metodebilaget, refererer spørgsmålsnumre til det overordnede spørgsmål, imens items refererer til underspørgsmål under hvert spørgsmål. Størstedelen af spørgsmålene indeholder flere items. Spørgsmålsformuleringer og svarkategorier fremgår af spørgeskemaet i bilag 2.

Tabel 0-2: Gruppering af spørgsmål i indeks

	STRATEGI OG RAMMER	UNDERSTØTTELSE	OPFØLGNING OG KVALITETSUDVIKLING
Sprogudvikling bredt set	Items i spørgsmål 2, 6, 7, 14.	Items i spørgsmål 11 og 12.	Items i spørgsmål 15 og 16.
Sprogvurderinger	Items i spørgsmål 20, 23, 24.	Items i spørgsmål 28	Items i spørgsmål 27

Note: Nummeringen i tabellen refererer til det overordnede spørgsmål. Flere af spørgsmålene er bygget op som spørgsmålsbatterier med flere underspørgsmål. Underspørgsmål refereres til som items.

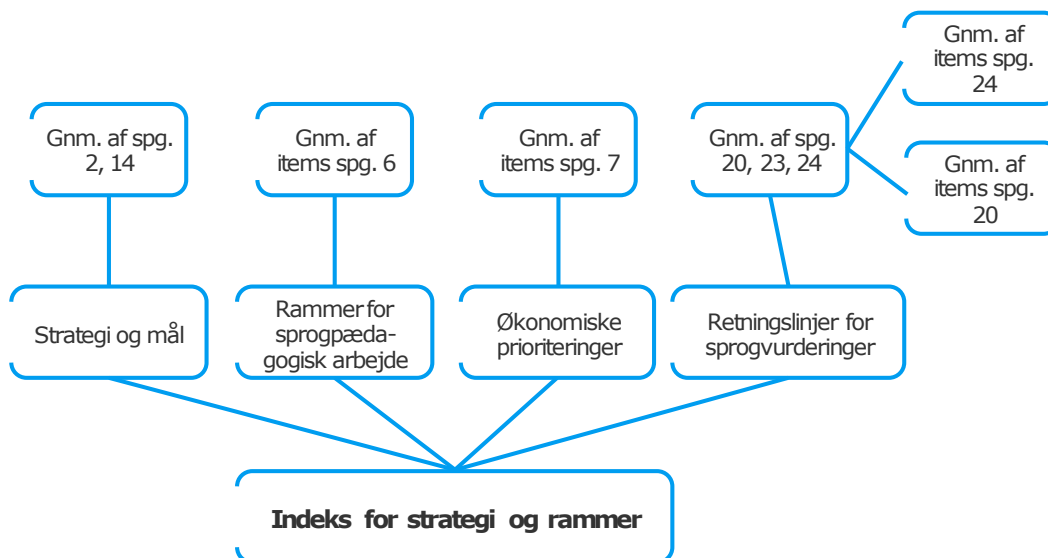
For at kunne summere spørgsmål med forskellige svarskalaer er alle items re-skaleret således, at det svar, der udtrykker den højeste grad af central organisering er givet værdien 100, imens det svar,

der udtrykker den største grad af decentral organisering, er givet værdien 0. I det følgende beskrives, hvordan spørgsmålene på de enkelte indeks er summeret til forvaltningernes score på indekset.

Konstruktion af indeks for strategi og rammer

Nedenstående figur viser, hvordan spørgsmålene i indekset for strategi og rammer er summeret. Indekset er bygget op af fire dimensioner – strategi og mål, retningslinjer for arbejdet med sprogudvikling, niveau for økonomiske prioriteringer og retningslinjer for arbejdet med sprogvurderinger – der alle vægter ligeligt i den samlede indeksscore.

Figur 0-2: Summering af spørgsmål i indeks for strategi og rammer

Under hver dimension er et forskelligt antal spørgsmål, der indeholder et forskelligt antal under-spørgsmål (items). Scoren på hver dimension er udregnet ved at tage gennemsnittet af scoren på de underliggende items. Hvis en kommune har svaret "ved ikke" på en item, tæller denne ikke med i gennemsnitscoren. Kun to forvaltninger har mere end ét "ved ikke"-svar på en dimension, hvorfor scoren ikke drives af få items.⁶

Den samlede indeksscore er udregnet som et gennemsnit af scoren på de fire dimensioner. En konsekvens heraf er, at den enkelte item i dimensioner med mange items vægter mindre i den samlede indeksscore. Hvis alle items vægtes ens, vil retningslinjer for sprogvurderinger have større betydning end de øvrige dimensioner for indeksscoren, fordi dimensionen indeholder flest items. Denne summeringsmetode er derfor valgt for at sikre, at ingen af de fire dimensioner har uforholdsmæssig stor betydning for den samlede indeksscore.

Korrelation imellem dimensionerne i indekset for strategi og rammer

Alle indeks er konstrueret ud fra overvejelser om, hvilke spørgsmål der teoretisk kan siges at afdække samme område af forvaltningernes organisering af arbejdet med sprogudvikling. Indeksene er altså konstrueret som formative indeks, hvor de spørgsmål der indgår, er formuleret med det formål at afdække, hvor centralt eller decentralt *forskellige dele* af forvaltningernes arbejde med sprogudvikling er organiseret. I konstruktionen af indeksene er der altså ikke en forudgående formodning om, at de forskellige dele af organiseringen, som de enkelte spørgsmål afdækker, nødvendigvis korrelerer med hinanden.

⁶ De to kommuner har henholdsvis 3 og 4 "ved ikke"-svar på items i spørgsmål 24. For disse to kommuner indgår spørgsmål 24 ikke i beregningen af deres score på dimensionen retningslinjer for sprogvurdering.

I det konkrete indeks for strategi og rammer vurderes alle fire dimensioner at være relevante for at afdække, hvor centralt eller decentralt en kommune rammesætter arbejdet med sprogudvikling. Som tabellen herunder viser, er det samtidig tilfældet, at alle dimensioner korrelerer signifikant positivt, undtagen delen om økonomiske prioriteringer. Dette viser, at forvaltninger, der har en centralt fastlagt strategi og mål, også har en tendens til at fastsætte centrale retningslinjer for sprogudviklingsarbejdet og arbejdet med sprogvurderinger. Omvendt er niveauet for økonomiske prioriteringer uafhængigt af, hvor centralt eller decentralt strategi, mål og retningslinjer for sprogudviklingsarbejdet er fastlagt.

Tabel 0-3: Korrelationer mellem dimensioner i indeks for strategi og rammer

	Strategi og mål	Rammer for sprogarbejde	Økonomisk prioritering	Retningslinjer sprogvurderinger
Strategi og mål	1			
Rammer for sprogarbejde	0,44***	1		
Økonomisk prioritering	-0,0455	0,06	1	
Retningslinjer sprogvurderinger	0,22*	0,22*	0,23*	1

N = 91

Note: ***p<0,001, **p<0,01, *p<0,05.

På baggrund af korrelationerne er det en vurdering, om det vil være meningsfuldt at ekskludere delen om økonomiske prioriteringer og derved at få et indeks, der i højere grad kan betragtes som reflektivt. Denne fastholdes dog ud fra den førnævnte betragtning om, at hver del, økonomiske prioriteringer, er en væsentlig del af forvaltningernes rammesætning af arbejdet med sprogudvikling.

For at sikre, at delen om økonomiske prioritering ikke skaber en u hensigtsmæssig variation, er der gennemført en følsomhedsanalyse, hvor indekset er dannet uden økonomiske prioriteringer. Denne fremgår af tabellen herunder, der indikerer, at der er en forskel, men dog ikke en forskel, som opvejer vigtigheden af også at medtage økonomiske prioriteringer.

Tabel 0-4: Deskriptive karakteristika for indeks om strategi og rammer med og uden spørgsmål om niveau for økonomiske prioriteringer

	Med spørgsmål om økonomiske prioriteringer				Uden spørgsmål om økonomiske prioriteringer				Forskel (uden - med)			
	Gns.	Std.af.	Min.	max	Gns.	Std.af.	Min.	Max	Gns.	Std.af.	Min.	Max
Strategi og rammer	58,41	18,56	0	96,3	61,83	21,40	0	96,30	3,41	9,25	-15,51	22,45

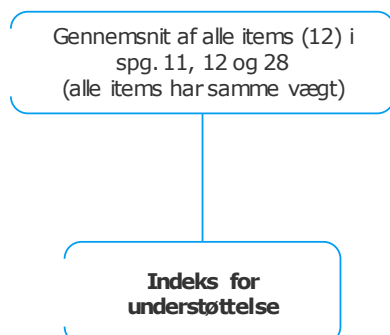
N = 91

Konstruktion af indeks for understøttelse

Figuren herunder viser, hvordan spørgsmålene i indekset for understøttelse er summeret. Den samlede indeksscore er udregnet som den enkelte kommunes gennemsnitscore på alle items, der indgår i indekset. I dette indeks vægter hver enkelt item således ligeligt. Det betyder, at spørgsmål 28 om understøttelse af arbejdet med sprogvurderinger, der har tre items, vægter 3/12, spørgsmål 11

med 5 items vægter 5/12, og spørgsmål 12 med 4 items vægter 4/12. På samme vis som før er items med "ved ikke"-svar taget ud af i beregningen af gennemsnitscoren.⁷

Figur 0-3: Summering af spørgsmål i indeks for understøttelse

Korrelationer imellem items i indeks for understøttelse

Nedenstående tabel viser korrelationerne imellem items, der indgår i indekset for understøttelse. Numrene i tabellerne refererer til spørgsmålsnummeret (før underscore) og underspørgsmål (efter underscore), som fremgår af spørgeskemaet i bilag 2. Tabellen herunder viser, at der er en stærk positiv korrelation imellem langt størstedelen af de items, der indgår i indekset. Der er altså en klar tendens til, at hvis forvaltningen involverer sig i ét aspekt af dagtilbuddenes arbejde med sprogudvikling, så involverer de sig også i andre aspekter.

Tabel 0-5: Korrelationer imellem items i indeks for understøttelse

Items	11_1	11_2	11_3	11_4	11_5	12_1	12_2	12_3	12_4	28_1	28_2	28_3
11_1	1											
11_2	0,78***	1										
11_3	0,57***	0,70***	1									
11_4	0,50***	0,61***	0,45***	1								
11_5	0,48***	0,58***	0,60***	0,65***	1							
12_1	0,52***	0,61*	0,47***	0,57***	0,42***	1						
12_2	0,43***	0,36**	0,34**	0,35***	0,33**	0,23*	1					
12_3	0,29***	0,33**	0,31*	0,02	0,05	0,29*	0,11	1				
12_4	0,36***	0,31***	0,21	0,14	0,17	0,33**	0,36***	0,48***	1			
28_1	0,51***	0,62***	0,56***	0,39**	0,42***	0,53***	0,40***	0,48***	0,35***	1		
28_2	0,51***	0,56***	0,49***	0,47***	0,36***	0,42***	0,39***	0,47***	0,42***	0,77***	1	
28_3	0,24*	0,35**	0,52***	0,27*	0,26*	0,28*	0,21	0,32***	0,24*	0,50***	0,68***	1

N = 91

Note: ***p<0,001, **p<0,01, *p<0,05.

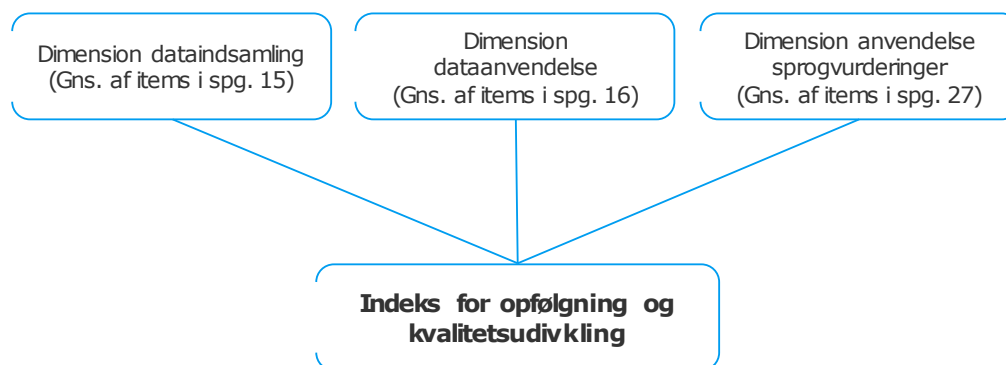
Konstruktion af indeks for opfølgning og kvalitetsudvikling

Figuren herunder viser, hvordan spørgsmålene i indekset for opfølgning og kvalitetsudvikling er summeret. De tre dele af den samlede dimension – dataindsamling, dataanvendelse og anvendelse af data fra sprogurderinger – vægter ligeligt i indeksscoren. Denne summeringsmåde er valgt ud

⁷ Én kommune har "ved ikke"-svar på mere end 2 af de 12 items i indekset. Denne kommune har svaret ved ikke til alle items i spørgsmål 28. Forvaltningens understøttelse af dagtilbuddenes arbejde med sprogurderinger er altså ikke en af denne kommunes indeksscore.

fra et en teoretisk vurdering af, at hvert spørgsmål i indekset bør vægte ligeligt, selvom de indeholder et forskelligt antal items. Som i de øvrige indeks "ved ikke"-svar taget ud af i beregningen af gennemsnitscoren.⁸

Figur 0-0-4: Summering af spørgsmål i indeks for opfølgning

Korrelationer imellem dimensioner i indeks for opfølgning

Nedenstående tabel viser korrelationer imellem dimensionerne i indekset for opfølgning. Det fremgår, at der er en stærk positiv sammenhæng imellem de tre dimensioner. Dette viser en klar tendens til, at når forvaltningen indsamler data, benytter de også denne i højere grad.

Tabel 0-6: Korrelationer imellem dimensioner i indeks for opfølgning

	Dataindsamling	Anvendelse af ledelsesinformation	Anvendelse sprogvurderinger
Dataindsamling	1		
Anvendelse af ledelsesinformation	0,55***	1	
Anvendelse sprogvurderinger	0,72***	0,61***	1

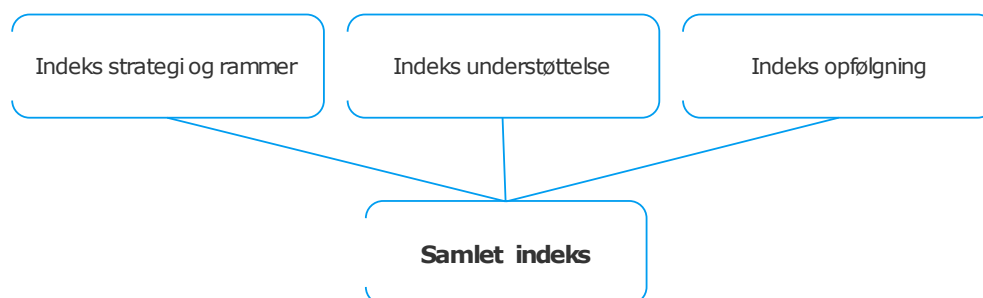
N = 91

Note: ***p<0,001, **p<0,01, *p<0,05.

Konstruktion af et samlet indeks

Nedenstående figur viser, hvordan de tre indeks er summeret til det samlede indeks. Alle tre dimensioner er vægtet ligeligt i det samlede indeks. Indeksscoren er således gennemsnittet af den enkelte kommunes score på de øvrige indeks.

Figur 0-0-5: Summering af indeks til samlet indeks for central/decentral organisering

⁸ Én kommune har "ved ikke"-svar på alle items i spørgsmål i spørgsmål 16. For denne kommune er spørgsmål om dataanvendelse altså ikke en del af kommunens indeksscore for opfølgning. Denne kommune er ikke den samme, som har "ved ikke"-svar på alle items i spørgsmål 28.

Nedenstående tabel viser korrelationer imellem de tre indeks, der er summeret i det samlede indeks.

Tabel 0-7: korrelationer imellem indeks for strategi og rammer, understøttelse og samarbejde og opfølgning og kvalitetsudvikling

	Strategi og rammer	Understøttelse og samarbejde	Opfølgning og kvalitetsudvikling
Strategi og rammer	1		
Understøttelse og samarbejde	0,61***	1	
Opfølgning og kvalitetsudvikling	0,65***	0,58***	1

N = 91

Note: *p<0,05, **p<0,01, ***p<0,001. Korrelationer og p-værdier er baseret på Pearsons r. Pearsons r går fra -1 til 1 hvor -1 indikerer en perfekt negativ lineær sammenhæng og 1 en perfekt positiv sammenhæng.

Følsomhedsanalyse af indeks

I konstruktionen af indeks er det en overvejelse, hvor stor betydning spørgsmål om arbejdet med sprogvurderinger bør vægte. Det er lovpligtigt at sprogvurdere 3-årige, hvis der er bekymring for barnets sprogudvikling, og derudover benytter mange forvaltninger sprogvurderinger til at følge sprogudviklingen for alle børn i dagtilbud. Sprogvurderinger er derfor en vigtig del af, hvordan forvaltningerne arbejder med sprogudvikling. Arbejdet med sprogudvikling i dagtilbud og organiseringen er omvendt meget mere end arbejdet med sprogvurderinger, og det er derfor vigtigt, at spørgsmål om sprogvurderinger ikke driver forvaltningernes score på de enkelte indeks u hensigtsmæssigt.

For at teste, hvor stor betydning spørgsmålene om sprogvurderinger har, konstrueres de tre indeks også uden spørgsmålene om sprogvurdering. I nedenstående tabel opsummeres forskellen på indeksene med og uden sprogvurderingsspørgsmål. Tabellen viser, at der ikke er nogen større forskel, når sprogvurderinger medtages, hvorfor det ikke vurderes som skævvridende for analysen.

Tabel 0-8: Deskriptive karakteristika for indeks med og uden spørgsmål om sprogvurdering

	Med sprogvurderings-spørgsmål				Uden sprogvurderings-spørgsmål				Forskel (uden - med)			
	Gns.	Std.af.	Min.	Max	Gns.	Std.af.	Min.	Max	Gns.	Std.af.	Min.	Max
Strategi og rammer	58,41	18,56	0	96,3	62,36	20,64	0	100	3,95	6,56	-15,97	18,06
Understøttelse	64,61	16,42	12,5	97,73	66,51	16,30	16,67	100	1,56	4,34	-10,23	18,93
Opfølgning	66,93	19,61	4,17	97,92	68,04	20,85	0	100	1,10	5,06	-15,63	11,11

N = 91

BILAG 2: SPØRGESKEMA

Herunder fremgår spørgeskemaet, som er udsendt til dagtilbudsschefer i landets 98 kommuner.

Indledning

Herunder stiller vi først nogle spørgsmål om jeres ledelsesmodel på dagtilbudsområdet og eventuel strategi i forhold til børns sprogudvikling for hele dagtilbudsområdet.

1. Hvilken ledelsesmodel er mest udbredt på dagtilbudsområdet i jeres kommune?

- (1) Institutionsledelse, hvor hver institution har sin egen daglige leder, som refererer til dagtilbudsschefen.
- (2) Sammenlagt institutionsledelse, hvor flere institutioner ledes af én leder, der refererer til dagtilbudsschefen.
- (3) Netværksledelse, hvor institutionsledere indgår i et sideordnet samarbejde om ledelsen med reference til dagtilbudsschefen.
- (4) Område-/klyngeledelse, hvor en områdeleder har det overordnede ledelsesansvar i et bestemt område.
- (5) Distriktsledelse, hvor en distriktsleder er leder for både dagtilbud og skole inden for et geografisk område.
- (6) Anden ledelsesmodel, hvilken: _____
- (99) Ved ikke

2. Er der på forvaltningsniveau vedtaget en nedskrevet strategi, som vedrører sprogudviklingsarbejdet med følgende aldersgrupper?

Ved strategi forstås en langsigtet plan, der fører mod et mål. Det kan både være en strategi med et specifikt fokus på sprog eller som en del af en bredere strategi for dagtilbudsområdet.

- (1) Ja, vi har en strategi for sprogudviklingsarbejdet med alle 0-6-årige.
- (2) Ja, vi har en strategi for sprogudviklingsarbejdet specifikt for de 0-2-årige.
- (3) Ja, vi har en strategi for sprogudviklingsarbejdet specifikt for de 3-6-årige.
- (4) Nej, vi har ikke en strategi.
- (99) Ved ikke.

Spørgsmål 3 stilles ikke, hvis der er svaret (4) i spørgsmål 2.

3. Er følgende dagtilbud omfattet af strategien?

	Vi har ikke denne dagtilbudstype	Ja	Nej	Ved ikke
Kommunale daginstitutioner	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(99) ☐
Kommunale dagplejer	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(99) ☐
Selvejende daginstitutioner	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(99) ☐
Private daginstitutioner	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(99) ☐
Private pasningsordninger	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(99) ☐

Spørgsmål 4 stilles, hvis der er svaret (4) eller (99) i spørgsmål 2.

4. Udbyder I dagpleje i jeres kommune?

- (1) Ja, vi udbyder dagpleje.
- (2) Nej, vi udbyder ikke dagpleje.
- (99) Ved ikke.

Spørgsmål 5 vises, hvis der ikke er svaret (1) i spørgsmål 3 til kommunale dagplejer (har ikke denne dagtilbudstype), eller hvis der er svaret (1) i spørgsmål 4 (kommunen udbyder dagpleje).

5. Er der væsentlige forskelle mellem daginstitutioner og dagplejer i jeres kommunale rammer for arbejdet med børns sprogudvikling?

- (1) Ja, der er væsentlige forskelle i rammerne for arbejdet med sprogudvikling mellem daginstitutioner og dagplejer.
- (2) Nej, daginstitutioner og dagplejer har i store træk de samme rammer for arbejdet med sprogudvikling (99)Ved ikke.

Ny side

Tekst herunder vises, hvis der er svaret (1) i spørgsmål 5.

Du har angivet, at der er væsentlige forskelle i rammerne for arbejdet med sprogudvikling mellem daginstitutioner og dagplejer i jeres kommune.

Vi beder dig besvare resten af spørgeskemaet med fokus på arbejdet med sprogudvikling i daginstitutioner i jeres kommune.

Du vil undervejs i spørgeskemaet få mulighed for at angive, om og hvordan arbejdet med børns sprog i og omkring dagplejen adskiller sig fra arbejdet i og omkring daginstitutionerne.

Tekst herunder vises, hvis der er svaret (2) i spørgsmål 5.

Du har angivet, at daginstitutioner og dagplejer i store træk har de samme rammer for arbejdet med sprogudvikling

Vi beder dig besvare resten af spørgeskemaet med fokus på arbejdet med sprogudvikling i dagtilbud som et samlet område (dvs. både daginstitutioner og dagpleje.

Tekst herunder vises, hvis der er svaret (99) i spørgsmål 5.

Du har angivet, at du ikke ved, om daginstitutioner og dagplejer har væsentligt forskellige rammer for arbejdet med sprogudvikling.

Vi beder dig besvare resten af spørgeskemaet med fokus på arbejdet med sprogudvikling i dagtilbud som et samlet område (dvs. både daginstitutioner og dagpleje.

Rammer for det sprogpædagogiske arbejde

De næste spørgsmål handler om rammer og kommunale retningslinjer for arbejdet med børns sprogudvikling i dagtilbud.

6. Har I kommunale retningslinjer eller en overordnet ramme for dagtilbuddenes ...

	Ja, vi har retningslinjer/en ramme	Nej, vi har ingen retningslinjer eller overordnet ramme	Ved ikke
Sprogpædagogiske tilgang (den faglige forståelse af arbejdet med børns sprogudvikling)?	(1) ☐	(2) ☐	(99) ☐
Samarbejde med forældre om barnets sproglige udvikling?	(1) ☐	(2) ☐	(99) ☐
Opsporing af børn i dagtilbud, hvor der er en bekymring for deres sproglige udvikling?	(1) ☐	(2) ☐	(99) ☐
Arbejde med børn, der oplever sproglige udfordringer?	(1) ☐	(2) ☐	(99) ☐

I spørgsmål 7 skal område/distriktsniveau (2) ikke vises, hvis der er svaret (1) i spørgsmål 1 (har ledelse på institutionsniveau – dvs. har ikke områdeniveau).

7. På hvilket niveau beslattes det, hvor stor en andel af det enkelte dagtilbuds økonomiske ramme, der prioriteres til ...

	Forvaltningsniveau	Område-/distriktsniveau	Institutionsniveau	Ved ikke
Særlig støtte til <u>børn med sproglige udfordringer</u>	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(99) ☐
Kompetenceudvikling af personale og ledelse i arbejdet med børns sprog (uddannelser, kurser, mv.)	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(99) ☐
Kollegial refleksion og sparring om sprogunderstøttende læringsmiljøer (specifikt afsat tid til dette)	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(99) ☐

Roller i det sprogpædagogiske arbejde

De følgende spørgsmål handler om ressourcepersoner i det sprogpædagogiske arbejde på dagtilbudsområdet.

I spørgsmål 8 skal område/distriktsniveau (3) ikke vises, hvis der er svaret (1) i spørgsmål 1 (har ledelse på institutionsniveau – dvs. har ikke områdeniveau).

8. På hvilket niveau er følgende ressourcepersoner på dagtilbudsområdet primært forankret?

Hvis vedkommende er forankret flere steder, sæt da kryds ved den primære forankring.

	Vi har ikke denne ressource tilknyttet	Forvaltningsniveau	Område-/distriktsniveau	Institutionsniveau	Ved ikke
Tale- hørepædagoger (uddannelse i Logopædi)	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(99) ☐
Sprogvejledere/sprogpædagoger/sprogkonsulent (pædagogisk diplom i Børns sprog)	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(99) ☐
Anden udpeget ressourceperson med fokus på børns sprog (uden specifik uddannelse i børns sprog)	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(99) ☐
Anden, tilføj: _____	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(99) ☐

Spg 9 vises ikke, hvis a) der ikke er valgt nogle ressourcepersoner, eller b) der ikke er valgt (2) (forvaltningsniveau) for nogle ressourcepersoner i spørgsmål 8.

I spørgsmål 9 aktiveres rækker, hvis respondenter ikke har valgt 'vi har ikke denne ressource tilknyttet' i spørgsmål 8. Hvis der er tilføjet 'anden' ressourceperson, indsættes denne i spørgsmål 9.

9. Hvordan anvendes følgende ressourcepersoner fra forvaltningen primært i det sprogpædagogiske arbejde i dagtilbuddene?

Det er muligt at sætte flere krydser under hver af de to dele af spørgsmålet.

	Regelmæssighed af sparring			Niveau af sparring		
	Primært i fast tilrettelagt sparring	Primært i sparring ved behov	Ved ikke	Sparring på det generelle sprogudviklingsarbejde i børnegruppen	Sparring på støtte til individuelle børn	Ved ikke
Tale- hørepædagoger	(1) ☐	(2) ☐	(99) ☐	(1) ☐	(2) ☐	(99) ☐
Sprogvejledere/sprogpædagoger	(1) ☐	(2) ☐	(99) ☐	(1) ☐	(2) ☐	(99) ☐
Anden udpeget ressourceperson med fokus på børns sprog (uden specifik uddannelse i børns sprog)	(1) ☐	(2) ☐	(99) ☐	(1) ☐	(2) ☐	(99) ☐
[Anden indsættes]	(1) ☐	(2) ☐	(99) ☐	(1) ☐	(2) ☐	(99) ☐

Spørgsmål 10 vises hvis der er svaret (1) i spørgsmål 5.

10. Er det forskelligt, hvordan ressourcepersoner i det sprogpædagogiske arbejde indgår i dagplejen sammenlignet med daginstitutioner?

(1) Ja, angiv hvordan: _____

(2) Nej

Forvaltningens understøttelse af det sprogpædagogiske arbejde i dagtilbuddene

De næste spørgsmål omhandler, hvordan jeres forvaltning støtter sprogudviklingsarbejdet i dagtilbuddene.

11. I hvilken grad involverer forvaltningen sig i arbejdet med børns sprogudvikling i dagtilbud ved følgende tiltag?

	Slet ikke	I lav grad	I nogen grad	I høj grad	I meget høj grad	Ved ikke
Generel faglig sparring om pædagogiske læringsmiljøer, der understøtter børns sprog	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(99) ☐
Sparring om specifikke metoder til at støtte børns sprogudvikling (fx dialogisk læsning)	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(99) ☐
Sparring om inddragelse af forældre i barnets sproglige udvikling	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(99) ☐
Pædagogiske tiltag til børn, der oplever sproglige udfordringer	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(99) ☐
Støtte til forældre med et barn, der oplever sproglige udfordringer	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(99) ☐

Hvis der er svaret (1) eller (2) ved i spørgsmål 8 ved 'Sprogvejleder/sprogpædagog', vises række 3 ikke i spørgsmål 12.

12. I hvilken grad involverer forvaltningen sig i arbejdet med børns sprogudvikling i dagtilbud ved følgende tiltag?

	Slet ikke	I lav grad	I nogen grad	I høj grad	I meget høj grad	Ved ikke
Sparring med dagtilbudspersonalet i deres daglige praksis (en konkret tilstedeværelse i praksis, fx ved aktionslæring)	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(99) ☐
Kompetenceudvikling til pædagogisk personale med fokus på sprogudvikling (kurser, uddannelse, mv.)	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(99) ☐
Afholdelse af faglige netværk for sprogvejledere/sprogpædagoger	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(99) ☐
Vedvarende fokus på børns sproglige udvikling i møde- og netværksfora for institutionsledere	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(99) ☐

Spørgsmål 13 vises hvis der er svaret (1) i spørgsmål 5.

13. Involverer forvaltningen sig på en anden måde i arbejdet med sprogudvikling i dagplejen end i daginstitutioner?

(1) Ja, angiv hvordan: _____

(2) Nej

Opfølgning på og kvalitetsudvikling af det sprogpædagogiske arbejde

De følgende spørgsmål handler om, hvordan I i forvaltningen indsamler og anvender viden om det sprogpædagogiske arbejde i dagtilbuddene.

14. Er der på kommunalt niveau fastsat **konkrete målbare mål** for sprogudviklingsarbejdet, der ligger i forlængelse af mål i den styrkede pædagogiske læreplan?

- (1) Ja, der er fastsat konkrete målbare mål (fx mål for udvikling i antal sprogligt udfordrede børn eller lignende)
- (2) Nej, der er ikke fastsat konkrete målbare mål
- (3) Vi har fastsat andre typer mål. Angiv hvilke: _____
- (99) Ved ikke

I spørgsmål 15 skal 'dagtilbudsledere' ikke vises i række 2, hvis der er svaret (2) i spørgsmål 1 (har ledelse på institutionsniveau - dvs. har ikke områdeniveau).

15. I hvilken grad indsamler forvaltningen ledelsesinformation og viden om dagtilbuddenes arbejde med børnegruppens sprogudvikling gennem ...

	Slet ikke	I lav grad	I nogen grad	I høj grad	I meget høj grad	Ved ikke
Kvantitative data om børnegruppens sprogudvikling (fx sprogvurderinger)?	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(99) ☐
Planlagte dialoger med dagtilbudsledere/institutionsledere?	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(99) ☐
Planlagte dialoger med udvalgte medarbejdere i daginstitutioner/dagpleje?	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(99) ☐
Systematiske tilbagemeldinger fra faglige ressourcepersoner?	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(99) ☐
Andet, tilføj: _____	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(99) ☐

16. Anvender forvaltningen ledelsesinformation og viden om dagtilbuddenes arbejde med børnegruppens sprogudvikling til følgende?

	Ja	Nej	Ved ikke
I dialoger på politisk niveau om sprogudviklingen for kommunen samlet set	(1) ☐	(2) ☐	(99) ☐
Til fastsættelse af pejlemærker for kvaliteten i det sprogpædagogiske arbejde	(1) ☐	(2) ☐	(99) ☐
Til at indkredse og definere nye indsatsområder på kommunalt niveau	(1) ☐	(2) ☐	(99) ☐
Til at indkredse og definere mål for enkelte dagtilbud	(1) ☐	(2) ☐	(99) ☐
I dialoger med ledere og evt. personale om resultaterne af sprogudviklingsarbejdet	(1) ☐	(2) ☐	(99) ☐
I kvalitetsrapporter eller tilsvarende	(1) ☐	(2) ☐	(99) ☐

Spørgsmål 17 vises hvis der er svaret (1) i spørgsmål 5.

17. Er der forskel på jeres tilgang til indsamling og anvendelse af viden, hvad angår dagplejens arbejde med sprogudvikling sammenlignet med daginstitutioner?

- (1) Ja, angiv hvordan: _____
- (2) Nej

Kommunale rammer for sprogvurderingsmateriale og brug af sprogvurderingsresultater

De følgende spørgsmål handler om jeres rammer for sprogvurderinger af børnenes sproglige udvikling. Undersøgelsen har kun fokus på børn i dagtilbud, og omhandler derfor ikke sprogvurdering af børn, som ikke går i dagtilbud.

18. Har I fra forvaltningens side besluttet, hvilket sprogvurderingsmateriale dagtilbuddene skal anvende i den lovpligtige sprogvurdering af 3-årige (eller 2-årige, hvis sprogvurdering foretages i denne alder)?

- (1) Ja
- (2) Nej
- (99) Ved ikke

Tekst i klammer ([primært] i spørgsmål 19, vises kun, hvis der er svaret (2) i spørgsmål 18.

19. Hvilket sprogvurderingsmateriale anvendes [primært] i sprogvurderingen af 3-årige?

- (1) Sprogvurdering 3-6 (Det nationale sprogvurderingsmateriale)
- (2) TRAS
- (3) Andet, hvilket: _____
- (4) Ved ikke

I spørgsmål 20 vises første række kun, hvis der er svaret (1) i spørgsmål 19.

I spørgsmål 20 vises første klamme, [børn i 'fokuseret indsats?'] og [børn i 'generel indsats?'], hvis der er svaret (1) i spørgsmål 19, mens anden klamme, [børn med sproglige udfordringer?] og [den generelle sprogindsats?], vises, hvis der er svaret (2), (3) eller (4) i spørgsmål 19.

I spørgsmål 20 skal område/distriktsniveau (2) ikke vises, hvis der er svaret (1) i spørgsmål 1 (har ledelse på institutionsniveau – dvs. har ikke områdeniveau).

20. På hvilket niveau fastlægges rammer for sprogvurderinger af 3-årige (eller 2-årige) i forhold til...

	Forvaltnings-niveau	Område-/distriktsniveau	Institutionsniveau	Ved ikke
Arbejdsgange for personale/ledere ved børn i kategorien 'særlig indsats' i Sprogvurdering 3-6?	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(99) ☐
Arbejdsgange for personale/ledere ved [børn i kategorien 'fokuseret indsats' i Sprogvurdering 3-6?] / [børn med sproglige udfordringer?]	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(99) ☐
Arbejdsgange for personale/ledere [ved børn i kategorien 'generel indsats' i Sprogvurdering 3-6?] / [i den generelle sprogindsats?]	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(99) ☐
Inddragelse af forældre i sprogvurderingen?	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(99) ☐

Spørgsmål 21 stilles kun, hvis der er svaret (1) i spørgsmål 19.

21. Hvor stor en andel af de 3-årige børn i jeres kommune, som blev sprogvurderet, placerede sig i 2018 i kategorierne 'særlig indsats' og 'fokuseret indsats' i sprogvurderingen (sammenlagt)?

(1) Angiv i procenttal (hele tal): _____

(99) Ved ikke

Spørgsmål 22 stilles kun, hvis der er svaret (2), (3) eller (4) i spørgsmål 19.

22. Hvor stor en andel af de 3-årige børn i jeres kommune som blev sprogvurderet, blev i 2018 vurderet til at have sproglige udfordringer?

(1) Angiv i procenttal (hele tal): _____

(99) Ved ikke

Kommunale retningslinjer for sprogvurderinger af forskellige aldersgrupper

De næste spørgsmål handler om, hvorvidt I har fastsat retningslinjer for sprogvurderinger af forskellige aldersgrupper.

23. Har I kommunale retningslinjer for sprogvurdering af 3-årige, der går udover de eksisterende regler for sprogvurderinger i dagtilbudsloven (at børn skal sprogvurderes, hvis der er bekymring for barnets sprogudvikling)?

Det er muligt at vælge både 'alle tosprogede børn' og 'alle forældre tilbydes mulighed for, at deres barn sprogvurderes' på samme tid.

(1) Nej, vi har ikke yderligere retningslinjer

(2) Ja, alle tosprogede børn skal sprogvurderes i dagtilbuddene

(3) Ja, alle forældre tilbydes mulighed for, at deres barn sprogvurderes

(4) Ja, alle børn skal sprogvurderes i dagtilbuddene

(5) Andet, hvad?: _____

(99) Ved ikke

24. Har I kommunale retningslinjer for sprogvurdering af følgende aldersgrupper? Det er muligt at vælge både 'alle tosprogede børn' og 'alle børn, hvor der er en bekymring' på samme tid.

	Ingen kommunale retningslinjer	Alle tosprogede børn sprogvurderes	Alle børn, hvor der er bekymring for barnets sprogudvikling, sprogvurderes	Alle børn sprogvurderes	Ved ikke
0-2-årige børn	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(99) ☐
4-årige børn	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(99) ☐
5-årige børn	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(99) ☐

Roller i sprogvurdering af 3-årige

De næste spørgsmål omhandler roller og ansvar i sprogvurderingen af 3-årige børn.

Hvis der er svaret (4) i spørgsmål 23 (alle børn sprogvurderes) stilles spørgsmål 25 ikke.

I spørgsmål 25 skal (4) ikke vises, hvis der er svaret (1) i spørgsmål 1 (har ledelse på institutionsniveau – dvs. har ikke områdeniveau).

25. Hvem foretager primært vurderingen af, hvorvidt det enkelte 3-årige barn skal sprogvurderes?

Hvis flere er en del af beslutningen, vælg da den person, som har det primære ansvar.

- (1) Pædagoger i barnets daginstitution
- (2) Sprogvejleder/sprogpædagog tilknyttet barnets dagtilbud
- (3) Leder i barnets dagtilbud
- (4) Sprogvejleder/sprogpædagog for området
- (5) Sprogvejleder/sprogpædagog i forvaltning
- (6) Anden, hvem?: _____
- (99) Ved ikke

I spørgsmål 26 skal (3) ikke vises, hvis der er svaret (1) i spørgsmål 1 (har ledelse på institutionsniveau – dvs. har ikke områdeniveau).

26. Hvem gennemfører sprogvurderingen af de 3-årige børn? Hvis flere gennemfører sprogvurderingen, vælg da den person, som har det primære ansvar.

- (1) Pædagoger i barnets dagtilbud
- (2) Sprogvejleder/sprogpædagog tilknyttet barnets dagtilbud
- (3) Sprogvejleder/sprogpædagog for området
- (4) Sprogvejleder/sprogpædagog i forvaltning
 - a.
- (99) Ved ikke

Anvendelse af sprogvurderinger

I det følgende spørges til anvendelse af og arbejde med sprogvurderinger.

27. I hvilken grad anvender forvaltningen resultater fra sprogvurderinger systematisk til at ...

	Slet ikke	I lav grad	I nogen grad	I høj grad	I meget høj grad	Ved ikke
Følge udviklingen i kommunens samlede sprogindsats på dagtilbudsområdet fra år til år?	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(99) ☐
Identificere indsatsområder på dagtilbudsområdet generelt?	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(99) ☐
Identificere indsatsområder for konkrete institutioner/dagtilbud?	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(99) ☐

28. I hvilken grad er forvaltningen involveret i dagtilbuddenes arbejde med sprogvurderinger ved følgende tiltag?

	Slet ikke	I lav grad	I nogen grad	I høj grad	I meget høj grad	Ved ikke
Sparring/kompetenceudvikling i at anvende sprogvurderingsmateriale	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(99) ☐
Sparring/kompetenceudvikling i at omsætte sprogvurderingsresultater til konkrete pædagogiske tiltag	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(99) ☐
Sparring/kompetenceudvikling i personalets dialog med forældre om sprogvurderingsresultater	(1) ☐	(2) ☐	(3) ☐	(4) ☐	(5) ☐	(99) ☐

Spørgsmål 29 vises, hvis der er svaret (1) i spørgsmål 5.

29. Har I andre rammer for sprogvurderinger i dagplejen sammenlignet med daginstitutioner?

- (1) Ja, angiv hvordan: _____
- (2) Nej

Afslutning

De sidste spørgsmål handler om din vurdering af vægtningen mellem den kommunale rammesætning og dagtilbuddenes lokale rammesætning af sprogudviklingsarbejdet.

30. I hvilken grad oplever du samlet set, at rammerne for sprogudviklingsarbejdet i din kommune er fastsat af forvaltningen, sammenlignet med hvor meget der fastlægges i de enkelte dagtilbud?

- (1) I meget høj grad
- (2) I høj grad
- (3) I nogen grad
- (4) I mindre grad
- (5) Slet ikke

31. Vurderer du, at der er den rette vægtning mellem centrale kommunale rammer og dagtilbuddenes lokale råderum i forhold til at sikre den ønskede kvalitet i sprogudviklingsarbejdet?

- (1) Ja, der er en tilpas vægtning mellem kommunale rammer og det lokale råderum
- (2) Nej, der er behov for en større grad af kommunale rammer for sprogudviklingsarbejdet
- (3) Nej, der er behov for en større grad af lokalt råderum for sprogudviklingsarbejdet

Ny side

Mange tak for din besvarelse. Du kan nu lukke spørgeskemaet.

- (1) Andel af børn i børnehave i pct.